Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Советэй, Министрнүүдэй Совет орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 302 (13791) | 1974 оной декабриин 26, четверг | Сэн 2 мүнгэн.

ТҮСЭБТЭ ТАБАН ЖЭЛ, ТҮГЭСХЭХЫ ЖЭЛ

РСФСР-эй наймадахи зарлалай Верховно Советэй наймадахи сесси

РСФСР-эй Верховно Сове...эй депутадууд КПСС-эй ...Кгай Пленумэй шиидхэбэ...ууды бэелүүлхэ, түсэбтэ ...дахи табан жэлэй даабари...ы ажалшадай амжал...гаар дүүргэхэ тодорхой ...дахалнуудые декабриин ...дэ нээгдэһэн сесси дээрэ ...раалха байна.

РСФСР-эй Министрнүүдэй ...ведэй Түрүүлэгшын орло..., РСФСР-эй Госплана ...үүлэгшэ депутат Н. И. ...сленников 1975 оной рес...ликын гүрэнэй түсэб ту...элидхэл хэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Пленум ...74 оной декабриин 16-да ...божо, 1975 ондо СССР-эй ...дай ажахые хүгжөөхэ гү...эй түсэбэй, СССР-эй ...75 оной гүрэнэй бюджедэй ...ектнүүдые зүбшөөн абаһан..., гол тулэб найшааһан... КПСС-эй ЦК-гай Ге...ральна секретарь нүхэр ...И. Брежневэй Пленум ...рэ хэлэһэн үгэнүүдэй ...эр түсэбтэ табан жэлэй ...он жэлэй турша соо ...ажахые хүгжөөлгын ...Россин Федера...

...аан дэмжэнэ.

...74 оной Россин Федера...и экономико улам саашадань хүгжөөгдөө, ажалшадай ...дал һайжаруулагдаа гэжэ ...хэлшэ тэмдэглэбэ. Энэ ...дэ бэелүүлэгдэхээр ха...агдаһан гол даабаринууд ...тэгдэһэн байна. Туйлаг...н амжалтанууд партий..., совет, ажахын, профсою..., комсомолой органуудай ...тическэ, эмхидхэлэй ехэ ...ммэриин, бүгэдэ арадай ...алис мүрысөөнэй үргэ...дэлгэрэлгын, абаһан уг...ынгаа түсэбүүдые, со...ис уялгануудаа предпри...нуудай коллективүүдэй ...лтатайгаар дүүргэлгын ...дүн болоно.

...74 ондо РСФСР-тэ на...альна олзо доход 5,6 ...ентээр, харин түсэбтэ ...н жэлэй дүрбэн жэлэй ...а соо 26 процентээр .... 1974 ондо РСФСР-... промышленна үйлэд...н хэмжээн түсэбэй ...р 7 процент байһан һаа, ...процент хүрэтэрөө дээ.... Байгша ондо респуб... дотор промышленна үй...рин ургалта эгээл үн... ехэ байгаа. Түсэбтэ ...н жэлэй дүрбэн жэлэй ...а соо промышленна про...ын ургалта 33 процент...рэхэ.

...э жэлдэ үйлэдбэриин ...үрые саашадань дээшэ...э талаар ехэ амжалта ...гдаа. 1974 ондо ...СР-эй промышленность...алай бүтээсэ 6,8 про...эр дээшэлһэн байна. ...эй ашаар промышленна ...кциин ургалта 90 тухай ...нт болоо. Хүдөө ажа... продукци үйлэдбэрилгэ..., барилга-хабсаралгын ...мэриин хэмжээн дээшэ...

...4 ондо сагай уларилай ...ажагүй байгаашье ... 111,6 тонно тарян ...гдаа. Энэнь түсэбтэ та...элэй дүрбэн жэлэй ...ур хэмжээнһээ дээгүүр

...эбтэ табан жэлэй үнгэр...элнүүдтэ колхоз, сов...ай валова продукци... наймадахи табан ...энэ үеынхитэй жэ... 16 процентээр дээ...

шалһан байна. Хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ талаар партиин хараалһан хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлһэнэй ашаар ниитэ дүнгүүд түйлагдаа.

РСФСР-тэ капитальна барилгын үргэн ехэ программа бэелүүлэгдэжэ байна гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ. 1974 ондо республикын арадай ажахые хүгжөөлгэдэ 64 миллиард түхэриг, харин түсэбтэ табан жэлэй дүрбэн жэлдэ 230 миллиардһаа үлүү түхэриг һомологдоһон байна. Табан жэлэй эхинһээ хойшо промышленна 800 шахуу ехэ предприяти, мүн олон шэнэ цех, үйлэдбэри ашаглалгада оруулагдаа. 1970 онойхитой жэшэбэл, гол фонднуудай хэмжээн 35 процентээр ургаха юм.

Ниитын үйлэдбэриин, тэрэнэй ашаг үрые дээшэлүүлһэнэй ашаар арад зоной байдал, соёл культура хэлбэришэгүйгөөр һайжаруулагдажа байна. Энэ жэлдэ арад зоной бодото олзо доход 4,5 процентээр дээшэлхэ. 1974 ондо хэрэглэмжын, ниитын дүн бараанай эрьесэ 23 миллиард түхэриг, харин 1974 ондо 6,5 миллиард түхэригөөр ургаа.

1975 оной гүрэнэй түсэбэй гол зорилгонуудай тухай хэлэхэдээ, Россин Федерации экономикые али бүхы талаарнь саашадань хүгжөөхэ, арад зоной байдал һайжаруулхые энэ түсэб гол анхарал хандуулжа байна гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ. XXIV съездын, КПСС-эй ЦК-гай Пленумүүдэй шиидхэбэринүүд дотор, мүн партиин экономическа политикын асуудалнуудаар нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэнүүд соо тодорхойлон табигдаһан үрэ дүнгүүдые дээшэлүүлхэ зорилгонууд түсэбэй үндэһэ һуурида табигдаһан байна. Оронойнгоо экономико али бүхы талаарнь хүгжөөхэ гээшэ манай хүгжэлтын мүнөөнэй шатын онсо илгаании болоно гээд нүхэр Л. И. Брежнев тэмдэглээ һэн.

Промышленна үйлэдбэриин ургалта нэмээхээр, тэрэнэй ашаг үрые дээшэлүүлхээр хараалагдана. Арадай ажахын бүхы һалбаринуудта ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхээр, үйлэдбэриин хүсэнүүдые ашаглаха хэрэгые һайжаруулхаар, материальна гаргашые хямдаруулхаар хараалагдана.

Үйлэдбэрине тусхай шэглэлтэй болгоһоной, томодхоһоной, хүшэр хүдэлмэрине оньһожоруулһанай, үйлэдбэридэ хими нэбтэрүүлһэнэй, газараа мелиорацилан һайжаруулһанай ашаар хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар партиин табиһан бүлэг программа бэелүүлжэ үргэлжэлүүлхэ байнабди.

Ерэхэ жэлдэ капитальна барилгын үргэн ехэ программа бэелүүлэгдэхээр хараалагдана. 1975 ондо ашаглалгада оруулагдаха барилганuудта мүнгэн ехээр һомологдоо. Тиихэдээ хүдэлжэ байгаа предприятинуудые шэнэ техникээр хангалгада, эдэниие һэльбэн шэнэдхэлгэдэ, түхеэрэлгэнүүдыень шэнэлэн һайжаруулгада гол анхарал хандуулагдана.

1975 ондо РСФСР-эй национальна доход 7 процентээр дээшэлхэ байна.

Россин Федераци дотор 1975 ондо промышленна үйлэдбэрине 6,6 процент хэмжээтэйгээр дээшэлүүлхээр хараалагдаба, тэрэ тоодо союзно-республиканска болон РСФСР-эй республиканска министерствэ ба ведомствэнүүдэй предприятинуудта — 4,3 процентээр дээшэлхэ.

РСФСР-тэ түлишын, энергетическэ бааза саашадаа бүри ехээр хүгжөөгдэхэ, химическэ болон нефтехимическэ промышленность, хара ба үнгэтэ металлурги, машина бүтээлгэ шууд түргэөөр хүгжөөгдэхэ байна.

Элидхэлшэ саашань хэлэхэдээ республикын арадай ажахын зарим һалбаринуудай хүгжэлтын асуудалнууд дээрэ тодорхойгоор тогтобо.

Үйлэдбэрине техническэ талаар шэнэдхэн һайжаруулха, тэрэ тушаа түсэб соо хараалагдаһан хэмжээ ябуулганууд хадаа үйлэдбэриин ашаг үрые саашадань дээшэлүүлхэ зорилгодо зорюулагданхай. 1975 ондо промышленностидо ажалай бүтээсэ 5,7 процентээр, барилга дээрэ — 6,5 процентээр дээшэлүүлэгдэхээр хараалагдана. Имагтал ажалай бүтээсые дээшэлүүлһэнэй ашаар РСФСР-эй министерствэ болон зургаануудай промышленностиин продукци бүхыдэнь нэмэжэ абалга түйлагдаха ба барилга-хабсаралгын хүдэлмэринүүдэй ниитэ хэмжээн ехэ болгогдохо байна.

Табан жэлэй түрүүшын дүрбэн жэлэй туршада түйлагдаһан үрэ дүнгүүдые харгалзан абажа, хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар 1975 оной даабаринууд табан жэлэй түсэбөөр хараалагдаһан түсэбһөө ехээр ургаха... Хүдөө ажахын гараха жэлэй валовой продукциин ниитэ хэмжээн 50,8 миллиард түхэриг байхаар тодорхойлогдоно. Энэ хадаа үнгэрһэн табан жэлэй дунда зэргээр нэгэ жэлэй ... 26,3 процентээр ехэ болохо гү, али 1974 оной хэмжээнһээ 12 шахуу процентээр дээшэ байха. Хараалагдаһан хэмжээ ябуулганууд 1975 ондо хүдөө ажахын продукцииие 15 процентээр дээшэлүүлхэ арга олгоно.

Табан жэлэй түсэбтэй зохилдуулан, хүдөө ажахын хүдэлмэринүүдые саашадань комплексноор хүгжөөхэ зорилгоор 1975 ондо 8,3 миллиард түхэриг мүнгэн гүрэнэй капитальна хүдэлмэринүүдтэ һомологдоно гэхэ гү, али энэ жэлэйхиһээ 8,2 процентээр ехэ болоно.

Хара хүрьһэтэ бэшэ зоны хүдөө ажахые хурдан түргөөр хүгжөөхэ талаар партиин хараалһан хэмжээнүүд хадаа оронойнмай хүдөө ажахые хүгжөөхэ удаан болзорой программые бэелүүлгэдэ ехэхэн алхам болоно гээшэ. РСФСР доторхи дунда зэргын байдалтай сасуулан харабал, 1975 оной түсэбэй проект соо хара хүрьһэтэ бэшэ зонодо хүдөө ажахын гол продуктнуудые үйлэдбэрилгын ургалтын темп һураггүй ехэ байхаар хараалагдана. Хара хүрьһэтэ бэшэ зоныn колхоз болон совхозуудта ехэхэн хэмжээнэй техникэ, минеральна утэгжүүлгэ үгтэхэ болонхой, мелиоративна, үйлэдбэриин, гэр байрын ба культурна ажаһуудалай тон ехэ хэмжээнэй барилганууд хараалагдаба.

1975 ондо бүхы түрэлэй транспорт, харгы замай ажахы болон хэлхеэ холбоон улам ехээр хүгжөөгдэхэ байна.

РСФСР-эй арадай ажахые 1975 ондо хүгжөөлгэдэ зорюулагдаһан капитальна һомололгын ниитэ хэмжээн 68 миллиард тухай түхэриг байха болоно.

Россин Федераци дотор 1975 ондо байгаали хамгаалха талаар хэмжээ ябуулганууд бүхэли комплекс бэелүүлэгдэхээр хараалагдана гээд элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Энэ зорилго бэелүүлгэдэ 1 миллиардһаа дээшэ түхэриг мүнгэн гаргашалагдаха юм.

Хүн зоной байдал һуудал һайжаруулха гээшэ манай партиин экономическа политикын эгээл дээдын уг зорилго мүн гээд элидхэлшэ саашань халэбэ.

1975 ондо хүн зоной бодото олзо доход 5,5 процентээр дээшэлхэ байна. 1970 ондо хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай һарын дунда зэргын салин хүлһэн 126 түхэриг байгаа һаа, ерэхэ жэлдэ 150-һаа дээшэ түхэриг болохоор. Ниитын ажахыһаа колхознигуудай абдаг олзо доход 5 процентээр дээшэлхэ.

Ниитын хэрэглэмжын фонднуудай хэмжээн совет хүнүүдэй аша туһада улам ехэ болгогдоно. 1975 ондо хүн бүхэндэ хубаарин дүүргэлгэдэ фондын хэмжээ абабал, 6,7 процентээр дээшэлхэ, 52 миллиард түхэригтэ хүрэхэ болоно.

РСФСР дотор 1975 ондо розничною худалдаа наймаанай хэмжээн 118,5 миллиард түхэригтэ хүргэгдэхэ. 1974 онойхитой сасуулан харабал, эдэ хоолой ба промышленна эд бараан 5,9 процентээр ехээр хүн зондо худалдагдаха байна.

1975 ондо РСФСР дотор 60,2 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд ашаглалгада оруулагдахаар хараалагдана. Коммунальна ажахын барилганuудта ехэ хэмжээнэй мүнгэн зөөри һомологдоно. Хүн зонодо медицинскэ туһаламжа хүргэхэ хүдэлмэри һайжаруулагдахаар хараалагдана. Физкультура болон спортын материально-техническо бааза улам хүгжөөгдэхэнь. Түсэбэй проект дотор арадай гэгээрэлые бүри һайжаруулха талаар хэмжээ ябуулганууд хараалагданхай.

Элидхэлшэ саашань хэлэхэдээ РСФСР-эй үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые таарууханаар хубааридан хүгжөөхэ асуудалнууд дээрэ тогтобо. Сибирь болон Алас Дурнада арадай ажахые хүгжөөлгэдэ онсо анхарал хандуулагдана. Эдэ районууд промышленностиин продукциие шууд түргөөр хүгжөөгдэхөөр 1975 оной түсэбөөр хараалагдана. Промышленна продукциин ургалта РСФСР дотор 6,6 процент байха һаань, оронойнмай зүүн зүгэй районуудта 7,5 байхаар багсаагдана.

Түрэл Коммунис партиингаа уряада харюу болгон, Россин Федерациин бүхы ажалшад өөрынгөө эсэшэ сусашагүй зохёон байгуулхы ажалаар манай Эхэ оронойн хүсэ шадалые улам бэхижүүлхэ, 1975 оной ба юһэдэхи табан жэлэй даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэжэ, манай орондо коммунизм байгуулха хэрэгтэ хубитаяа ехээр оруулха гэжэ Ленинэй партиин Центральна Комитедые, Совет правительствые, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневые өөрыень найдуулна гээд элидхэлшэ үгынгөө түгэсхэлдэ хэлээ.

РСФСР-эй 1975 оной Гүрэнэй бюджет тухай. РСФСР-эй 1973 оной Гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай элидхэл Россин Федерациин финансын министр **А. А. Бобровников** хэбэ. Сессиин баталамжада 1975 оной Гүрэнэй бюджедэй проектые РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет табина гээд тэрэ хэлэбэ. Гүрэнэй бюджедэй проект оршо гаршынгаа талаар СССР-эй Верховно Советэй баталһан хубилалтануудые хараадаа абан, 53,447,8 миллион түхэриг гэхэ гү, али 8,3 процент ургалтатай байхаар хараалагдана.

РСФСР-эй Гүрэнэй бюджедэй оршын диилэнхи ехэ хубинь социалис ажахын мүнгэн нөөсэһөө бүрилдэнэ гээд министр онсолон тэмдэглэбэ.

Республикын арадай ажахыһаа ородог оршонь 21690,5 миллион түхэриг байхаар хараалагдана, тэрэнэй 9018,4 миллион түхэригынь предприятинуудай, ажахын организацинуудай мэдэлдэ үлэжэ, үйлэдбэрөө үргэдхэхэ, экономическа урмашуулгын фонд байгуулха, мүн бусад түсэблэгдэһэн гаргашануудые харюулха хэрэгүүдтэ зорюулагдана.

(Түгэсхэлынь 3-дахи нюурта).

ГОРСОВЕДЭЙ ЭЭЛЖЭЭТЭ СЕССИ

...элдэр Улаан-Үдэ го...ажалшадай депутадуу...родской Советэй до...и сесси болобо.

Сесси горсоведэй гүйсэдкомой хүдэлмэриин тоосоон гэһэн асуудал зүбшэн хэлсээ. Энэ асуудалаар горгүйсэдкомой түрүүлэгшэ депутат **В. П. Убеев** элидхэл хээ.

Зүбшэн хэлсэһэн асуудалаараа сесси дэлгэрэнгы тогтоол абаа.

Манай корр.

М Я Х А ХУДАЛДАЛГА ҮРГЭЛЖЭЛЬӨӨР

Кабанскын аймагай Оймороой совхозой 3-дахи отделенидэ шахан таргалуулгада 153 үхэр октябрь һарада табигдаа һэн. Эдэ үхэрнүүдтэ һайн байдал, тэжээл үгтэһэн байна. Тиигэһэнэй ашаар гурба һарын турша соо бүхы үхэрэй бэеын шэгнүүр 65 процент дээшэлээ. Энэ гүүртые Оймороой совхозой бэрхэ үхэршэд И. Н. Дубинин, А. К. Баторов, Н. Н. Булданов гэгшэд даажа абаад, анхаралтай һайнаар харууһалһан байгаа. Мүнөө Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадта эдэнэй гүүртэһээ дунда зэргээр 312 килограмм шэгнүүртэй 106 үхэр һаяхан эльгээгдэбэ. 30 процент үхэрынь тарган гэһэн сэгнэлтэтэйгээр тушаагдаа. Сентябрь һараһаа хойшо энэ совхоз 1731 центнер шэгнүүртэй 535 үхэр гүрэндэ худалдаһан байна.

С. ЖАНЧИПОВ.

ТОДОРХОЙЛХЫ ЖЭЛЭЙ ДҮҮРЭТЭР 5 үдэр үлэбэ

МҮРЫСӨӨТЭ АЖАЛАЙ ҮРЭ ЕХЭ

Жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө 3008 литр һү һаажа, социалис уялгаяа холо үлүүлэн дүүргэһэн һаалишан Цыбжит Сультимовна Шалдаева мүрысөөнэй туг барижа ябана. Мүн һаалишан Анна Маласагаевна Гомбоева энэ жэлдэ даажа байһан үнеэн бүриһөө 2.510 литр һү һааха уялгатай аад, 11 һарада 300 литр болгоо. Тэрэшэлэн Д. Данзанова энэ жэлэйнгээ уялгые һараар уридшалан дүүргэнхэй. Тиигэжэ хамта дээрэнь хаража үзэбэл, совхозой 40 һаалишанай 26-ниинь 1974 онойнгоо уялгануудые болзорһоо урид дүүргээд байна.

Һү һаалгаар совхозой һаалишадай туйлаһан амжалта хадаа социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэһэнэй, һаалиин гүүртэнүүдэй ажал зүбөөр эмхидхэгдэһэнэй, тэндэхи коллективүүдэй хараалһан зорилтодоо хүрэхын, абаһан уялгаяа дүүргэхын түлөө маша ехээр оролдоһоной ашаа үрэ болоно гээшэ.

Табан жэлэй түгэсхэхы жэлые угтуулан, совхозой һү һаалиин гүүртэнүүдэй коллективүүд ажалаа улам шангадхажа байна. Туйлаһанаараа һанаагаа амарантүйгөөр, жэлэй дүүрэтэр шадаал һаа ехэ һү һааха, гарахаяа байһан ондо туйлаха амжалтынгаа эхи табиха, үбэлжэлгын эхинһээ ажалай шанга эршэ абаха хэрэгтэ тэдэ бүхы хүсэеэ элсүүлнэ.

Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозойхидой үүсхэлые халуунаар дэмжэһэн энэ совхозой һаалишад үбэлжэлгын үедэ нёдондонойхиһоо нилээд ехэ һү һааха уялгануудые абаа ха юм. Энээнээ бэелүүлхын тулада шухала арга, хэмжээнүүдые хараалханхай. Совхозой дирекци болон партком үбэлхабарай һаранuудта һаалишадай мүрысөөнэй гуримуудые тодорхойлжо, бүхы һаалишадта мэдээсэһэн байха юм. Зохихо хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлһэнэй ашаар һаалиин гүүртэнүүд үбэлжэлгэдөө һайнаар бэлдэһэн байна. Тиин мүнөө үнеэд дулаан байра соо харууһалагдана, тэжээл, уһаар һайса хангагдана. Тулдуунай ба Ширингын отделенинүүдэй бүхы һү һаалиин гүүртэнүүдые хангадаг тэжээл буйлуулан шанаржуулгын хоёр цех һайнаар хүдэлгэгдэнэ. Үнеэн бүхэн зоотехнигэй табиһан рационой ёһоор эдеэлүүлэгдэнэ. Рацион соонь үбһэ, зелёнкоһоо гадна һаагдаһан литр һүндэ 300 грамм хүртэхөөр талха тарьяанай зүйл, комбикорм үгтэнэ. Үбэлжэлгын хугасаада үбһэ, тэжээлээр 53 процент хангагдан хайшье һаа, совхоздо үнеэдэй һү шэмые заашье доошолуулхагүйн түлөө тэмсэнэ. Бии байһан тэжээлээ ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ гээшэ эгээн шухала болонхой. Энээниие хүсэндэнь хүргэхын тулада зооветмэргэжэлтэд үдэр бүри һаалиин гүүртэнүүдээр ябана. Тиин үбэлэй шанга хүйтэн эхилжэ байбашье һаа, олонхи гүүртэнүүд дээрэ һү һаали ехээр абтажа байһан зандаа. Илангаяа Б. С. Ананин, Т. Г. Тугмитов, Б. Хабаев гэгшэдэй даадаг гүүртэнүүдэй һаалишад үдэр соо үнеэн бүриһөө хэхад пүүд һү һаана.

Тиин эдэ үдэрнүүдтэ совхоз гүрэндэ жэлэй түсэбһөө гадуур 1,5 мянган центнер һү тушааха гэһэн дээшэлүүлэгдэһэн уялгаяа һайнаар дүүргэжэ байна. Совхозой һаалишад үдэр бүри Гүндын тоһоной заводто 28—29 центнер һайн шанартай һү тушаана. Энэнь табан жэлэй түсэбые болзорһоо урид дүүргэхэ арга тэдэнэртэ олгохо байна.

Тулдуунай совхозой һаалишад, малшад тодорхойлхы жэлээ ажалай ехэхэн амжалтануудаар түгэсхэжэ байна. Үнгэрһэн 11 һарада 18.600 центнер һү һааха жэлэй түсэб 970 центнерээр үлүүлэгдээ. Нёдондонойхитой сасуулхада энэ хугасаада 600 центнерээр ехэ һүн һаагдаа.

Совхозойнгоо энэ амжалтада Бадма Семёнович Ананинай даадаг гүүртын коллектив эгээл ехэ хубитаяа оруулба. Эдэнэр жэлэй түсэбөөр 2.273 центнер һү һаахын орондо мүнөө 2.830 центнертэ хүргөө.

Совхозой бүхы 6 МГФ-нүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эрхимлэхэһээ гадна, аймагтаа, республика дотороошье мэдээжэ болоһон энэ гүүртын хүдэлмэрилэгшэд зунай һаранuудта һайнаар ажаллаһанайнгаа түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдажа, мүнгэн шанда, радиоприёмник бэлэгтэ хүртэһэн байна.

Д. ДУГАРОВ,
манай корр.

Яруунын аймаг.

МАГТААЛТАДТА—МҮНГЭН ШАН

Хэжэнгын аймагай совхоз хоорондын лесхозой хүдэлмэрилэгшэд юһэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы жэлдэ амжалтатайгаар хүдэлжэ байна. Тэдэнэр шэнэ жэлые ажалай эрхим бэлэгүүдээр угтаха гэжэ оролдоно.

Лесхозой хүдэлмэрилэгшэдэй дунда габшагай ажалаараа суурхажа ябадаг хүнүүд олон юм. Тэдэнэй тоодо Михаил ба Полина Самохваловтан, Даши-Доржи Чимитов, Надежда Болховецкая гэгшэд оролсоно. Һаяхан эдэ нүхэдтэ профсоюзай райкомой зүгһөө Хүндэлэлэй грамотанууд, мүнгэн шан барюулагдаа. Тиихэдэ хүдэлмэришэд Булад Сахиев, Цырен-Доржи Митылов, тракторист Иван Ласточкин гэгшэд магтаалтай һайнаар ажаллана. Эдэнэр һаяхан баһал мүнгэн шанда хүртөө һэн.

Г. ГЭСЭГЖАПОВА.

УЛААН-ҮДЫН АЙМАГТА

ТҮСЭБӨӨ ХОЛО ҮЛҮҮЛЭН

Улаан-Үдын аймагай «Маяк», «Восход» колхозуудай шубуушад юһэдэхи табан жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэбэ. Жэшээнь, «Маяк» колхозой шубуунай фермын коллектив табан жэл соо 1 миллион 820 мянган үндэгэ суглуулха түсэбтэй һаа, гурбан жэл 11 һара соо 2 миллион 640 мянган үндэгэ суглуулһан байна. Гүрэндэ 1 миллион 440 мянган үндэгэ худалдаха даабаряа 2 миллион 592 мянгада хүргэбэ.

Тиихэдэ «Восход» колхозой шубуушад юһэдэхи табан жэлэй эхинһээ хойшо 2 миллион 36 мянган үндэгэ гүрэндэ тушаагаа. Иигэжэ табан жэлэйнгээ түсэбэй дүүргэлтые 326 мянган үндэгөөр үлүүлһэн байна. Эдэ ажахынуудай иимэ ехэ амжалта түйлаһанда шубуушад М. Ф. Васильева, А. М. Степанова, Е. Г. Калашникова гэгшэдэй хубита тон ехэ гэжэ хэлэлтэй.

А. НАГАСЛАЕВ.

БҮХЫ ХЭМЖЭЭН АБТАНА

Гүрэндэ мяха худалдаха энэ жэлэй түсэб дүүргэхын тула аймагай ажахынууд бүхы хэмжээ абажа байна. Декабриин 16-най байдалаар аймагай колхоз, совхозууд гүрэндэ мяха тушааха арадай ажахын түсэб 97 процент дүүргээд байгаа һэн.

Түсэбэй дүүргэлтэдэ «Сэлэнгэ» совхоз, Сотниковой шубуунай фабрика, «Байкал» учхоз, хүдөө ажахын техникумэй һуралсалай ажахы, «Советская Россия», «Дружба» колхозууд горитой хубитаяа оруулһан, гүрэндэ мяха худалдаха жэлэйнгээ түсэб нилээд үлүүлһэн байна. Эдэ ажахынууд малай тоо олошоруулха, гүрэндэ тушаагдаха малые шахан таргалуулха хэрэгтэ анхарал ехээр табиһан байха юм.

Зүгөөр энэ талаар аймагаа гэдэргэ татажа байһан ажахынууд олон. Илангаяа «Заветы Ильича» совхоз (директорынь Д. Банзаргашеев) ехэ гээгдэлтэй. Энэ ажахы гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө оройдоо 84 процент дүүргээ. Октябрь һарада шахалгада табиһан малынь биратай таргалаагүй, үхэр бүхэниинь октябрь һарада сүүдхын 229 граммаар, ноябрьда — 430 граммаар шэгнүүрээ нэмээһэн байха юм. Мүн эндэхи хүтэлбэрилэгшэд, зооветеринарна мэргэжэлтэд үнеэдые саг соонь ороондо оруулха, искусственна аргаар үрэжүүлхэ гэжэ оролдоногүй. Тиимэһээ энэ жэлэй 11 һарада нёдондонойхиһоо 43 тугал үсөөнөөр абтаһан байна.

Тэрэшэлэн Ивалгын ОПХ (директорынь В. Вахрунов) гүрэндэ мяха тушааха арадай ажахын түсэб тон муугаар дүүргэжэ байна. Энэ ажахы 1274 центнер мяха түсэбһөө дутуу худалдаа.

Аймагай бусад ажахынууд эдэ үдэрнүүдтэ шахамал үхэр, гахай, моридые бэлэдхэлэй пунктда оруулжа, гүрэндэ мяха худалдаха жэлэйнгээ түсэб дүүргэхээр оролдоно.

Ш. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ,
Улаан-Үдын аймагта хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ ба шанарай талаар гүрэнэй ахамад инспектор.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

УРАГШАА ҺАНААТАЙ ЖОЛООШОН

«Би яахадаа уһа зөөдэг хүнбиб? Яахадааб гэхэдэ, уһагүйгөөр юуншье хэгдэхэгүй» гэдэг хүхюун ород дуүе Бальжин хаа-яа хангюурдан, татажашье болоо. Зүгөөр тэрэ үбэл, зунгүй совхозойнгоо отаранuудта уһа зөөдэг уялгатай.

Хорёод жэлдэ жолоошоноор хүдэлжэ ябаһан Бальжин Цырендоржиевич Будаевай «ГАЗ-63» автомашинань ходоодоо һаадгүйгөөр ябажал байдаг.

— Энэ машиные шэнэ байхадань абаһан хүм, — гээд тэрэ хөөрэжэ оробо. — 150 мянган километр ябатараа ехэ заһабарида ороогүй юм. Мүнөө энээгээрээ 160 мянган километр ябаад байнаб.

Һайн лэ даа. Холын отарада уһа зөөхэ гээшэмнай бараг хан хэрэг бэшэ. Уһаяа цистернээр дүүрэн хэхэ гэжэ оролдохош. Машинашни ходоодоо дүүрэн ашаатай ябаха. Тиигэхэдээ али нэгэ отарада зунай аажам халуунда уһаяа заахашье оройтожо асараа һааш, хонид ангашоод байха. Ажалдаа нэгэшье үдэр гарангүй һаатажа болохогүй. Энэ талаар Бальжин Цырендоржиевич найдамтай хүн. Тиимэл хадаа тэрэ олон жэлэй туршада отаранuудта уһа зөөжэ ябана бшуу.

— Зундаа 16 отарые, үбэлдөө 9 отарые уһаар хангадагби. Энээнэй хажуугаар хэн нэгэнэй үбшэлөө һаа, түрэхэ болоо һаань, тэрэниие больницада абаашаха хэрэг гарадаг, — гэжэ нүхэр Б. Ц. Будаев мэдүүлбэ.

Эдэ олон отаранuудые уһаар хангахын тула зундаа тэрэ үглөөнэй бүрэнхыһөө үдэшын харанхы болотор ажалладаг. Уһа зөөдэг хоёрдохи жолоошон Ю. Ефимовэй али нэгэн шалтагһаа ажалдаа гараагүй байбалнь, хоёр хүнэй хэхэ ажалые хангажа гарадаг.

Иимэл урагшаа һанаатай, ажалдаа абьяастай байһанайнь түлөө Б. Будаевта 1959 ондо «Коммунис ажалай ударник» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо һэн.

— Саг соонь техническэ харуулха хээд байхада, автомашина яагаадхиха һэм. Гүйгөөл бээ, — гэжэ нүхэдынь атаархангяар хэлсэдэг.

Теэд Бальжин Будаев ганцахан техуход хээд һанаагаа амардаггүй, харин автомашинадаа хубилалта хэдэг.

— Ходоодоо дүүрэн ашаатай, худөөгэй хонхор ёнхор харгыгаар гүйлгэхэдэ автомашина түргэнөөр муудадаг, илангаяа рессорынь һалашадаг юм, — гээд жолоошон Бальжин ажаглаба.

Тиимэһээ тэрэ уһа зөөдэг автомашинынгаа рессорые бүхэ болгожо, тус бүридэнь хоёр лист түмэр нэмэжэ табиһан байха юм.

Шуран солбон бэетэй, дүшэ гаража ябаһан энэ дүршэл ехэтэй жолоошон долоон жэлдэ таһалгаряагүй отаранuудта уһа зөөжэ ябана. Урдань түрэл колхоздоо, Субагтадаа хэдэн жэлдэ трактористааршье хүдэлһэн байха. Мүнөө «Пограничный» совхозой түрүү механизаторнуудай зэргэдэ, табан жэлэй түрүүшүүлэй зэргэдэ ябана.

А. БОРИСОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: жолоошон Б. Ц. Будаев.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Хяагтын аймаг.

ОНЬҺОН ТЕХНИКЫН ХҮСӨӨР...

Урдань албанай хэрэгээр Хурамхаанай аймагаар лһалал ябаһан хүм. Минии иишэ ерэхэ бүри шэнэ хубилалтанууд болоһон лэ байдаг. Һуурин тосхонуудай шэнжэ шарай ташха ондоо болошонхой. Ажалдаа шалгарһан бэрхэ һаалишад, хонишод, механизаторнууд эндэ олон юм. Һаяшаг Хурамхаанай аймагаар ябаха аза талаан тудаба. Нэн түрүүн КПСС-эй Хурамхаанай райкомой хоёрдохи секретарь Митрофан Денисович Измалковай кабинедтэ оробоб. Ерэһэн хэрэг тухайм ехэтэ һонирхон шагнаад:

— Байгша оной эхинһээ аймагаймнай ажалшад ехэ урагшатайгаар ажаллажа, һү, мяха, нооһо тушааха даабаряа үлүүлэн дүүргэнэ. Эгээл шухала юумэн гэхэдэ, бидэнэр Байгал-Амарай түмэр зам барилсажа байнабди, — гэжэ хөөрэбэ.

Хурамхаанай аймагай Тааза нютагһаа сааша автомобильна харгын баригдажа байһаниинь олондо мэдээжэ болонхой. Хэдэн зуугаад хүдэлмэришэд, ж о л о о ш о д, трактористнар үдэр һүнигүй эндэ ажаллана. КПСС-эй Хурамхаанай райком БАМ-ай хүдэлмэришэдые эдихэ ууха юумээр хангаха талаар ехэхэн лэ юумэ хэжэ байна. Райкомой дэргэдэ түсгаар штаб эмхидхэгдэнхэй. Энэ штабые КПСС-эй Хурамхаанай райкомой секретарь М. Д. Измалков толгойлно. Аймагай хэдэн ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд тус штабай гэшүүд юм.

Нүхэр Измалковтай хөөрэлдэжэ һуутарнай кабинедэй үүдэ хэншьеб аалихаар тоншобо. Уданшьегүй кабинедэй үүдэндэ дүрбэн залуухан басагад бии болобо. Митрофан Денисович тэдэниие һуухыень уриба.

— Бидэ холоһоо, Москва шадарһаа ерээбди. БАМ-ай барилгада хабаадалсаха хүсэлэнтэйбди, — гэжэ басагад хэлэбэд. Харахада үшөөл үхибүүд гэхээр лэ. Теэд энэ холын нютагта хүрэжэ ерэбэ ха юм.

— Зай, басагад, ямар мэргэжэлтэйбта? — гэжэ Митрофан Денисович һонирхобо.

— Нёдондо жэлдэ дунда һургуули дүүргээ һэмди. Хамаагүй, ямаршье ажал хэхэбди. Газаршье малтахаһаа арсахагүйбди, — гэжэ басагад нэгэ хүндэл дарья табилдашаба.

— БАМ-ай барилгашад гараар ажал хэнэгүйл. Бидэндэ жолоошод, трактористнар лэ хэрэгтэй, — гэжэ Митрофан Денисович хэлээд, сэг зуура дуугай болошобо. Нээрээшье, иимэ залуухан басагадые ямар ажалда табиха гээшэб? Энээн тухай бодомжолжо үзэхөөр байба.

Хэдэхэн үдэрэй үнгэрһэн хойно Тааза хүрэжэ ерэбэбди. Трактор, машинануудай хүнхинөөнһөө Баргажанай хаданууд доһолно хэбэртэй. Хүсэтэ КрАЗ, МАЗ, ЗИЛ машинанууд шороой тооһо бурьюулан иишэ тиишээ гүйлгэлдэнэ. Эндэ бар хүсөөр ажал хэхэнь орой харагданагүй. КПСС-эй Хурамхаанай райкомой секретариин таһаг соо залуухан басагадтай хөөрэлдэһэн хөөрэлдөөн элихэнээр һанагдаба.

Эндэ мүнөө 170-аад автомашинануудаар харгын барилгада хайр шорой зөөгдэнэ. Газар малтаха бүтээсэ ехэтэй экскаваторнууд үдэр һүнигүй ашаглагдана. «Уралстроймеханизация» трестын жолоошод, механизаторнууд трактор, машинануудаа һайнаар ашаглажа, халаан бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэнэд. Экскаваторай машинист Иван Гергелаба халаан соогоо 500 кубометр газар малтаха даабаряа 600 кубометртэ хүргэнэ. Иван Гергелаба шэнги дүй дүршэлтэй механизаторнууд эндэ ехэ олон.

Энэ олон машинануудые шэнгэн түлишөөр хангаха гээшэ тиимэ бэлэн хэрэг бэшэ. Юуб гэхэдэ, сүүдхэдээ эндэ аяар 4 мянган литр шэнгэн түлишэ галдагдана ха юм.

МҮНӨӨНЭЙ АГУУ БАРИЛГА

Эдэнэр 200 километр холоһоо шэнгэн түлишэ зөөнэ. Гэбэшье трактор машинанууд түлишөөр дуталдажа, миин байха ушар гараагүй. БАМ-ай барилгашад оньһон техникэдээ эзэн ёһоор хандана. «Уралстроймеханизация» трестын хүдэлмэришэд автомобильна харгын барилгын түргэн болзор соо дүүргэхэ гэһэн хүсэл зорилготойгоор хүдэлжэ байна.

Хоридохи зуун жэлэй гайхамшаг ехэ Байгал-Амарай түмэр замай барилгада хабаадалсажа байһан залуу хүдэлмэришэдтэй уулзажа хөөрэлдэһэндөө урмашан ябаа бэлэйбди. Эдэнэр ямаршье бэрхэшээлнүүдые дабажа, автомобильна харгын барилга болзорһоонь урид дүүргэхэ бэзэ гэжэ этигэн байгаа һэм.

Ф. СОРОКИН.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: экскаваторай машинист И. Гергелаба, тэрэнэй туһалагша В. Гельман.

Авторай фото.

ХОЁР МЯНГАТАН ОЛОШОРНО

Һаалишадай ажалай 11 һарын дүнгүүд согсологдобо. Эдэ тоо, баримтанууд юу харуулнаб гэхэдэ, һаалишадай дунда социалис мүрысөөнэй үргэнөөр дэлгэржэ, жэлһээ жэлдэ ажалайнь эршэнь шангадажа байһые гэршэлнэ. Жэшээнь СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ, Далахайн, Санагын совхозуудай һү һаалиин фермэнүүдэй коллективүүд гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө болзорһоонь хоёр һараар урид дүүргээ.

Тиихэдэ үнеэн бүриһөө 200-гаад килограмм һү һааһан һаалишадай тоо олошорно. Хэрбээ нёдондо жэлэй энэ үедэ хоёр мянгатанай тоо оройдоол 3 байһан һаа, харин энэ жэлдэ аяар 9 болоо, мүн жэлэй дүүрэтэр эдэнэй тоо үшөөл 20 гаран хүнөөр олошорхо юм.

Ц-Д. П. Доржиева, И. Цыренова, Г. Бадмаева (СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхоз), Р. Ж. Доржиева, И. Г. Шагдурова (Далахайн совхоз), Б. Шагдурова, Р-Ж. Дашеева, Р. Цыбикова, А. Бадмаева (Хамниин совхоз), Г. Гомбоева, В. Гапилов, Х. Гармаева (Санагын совхоз) гэгшэд ажалай эрхим амжалта туйлаа. Тэдэнэр жэлэй арба нэгэ һарын туршада һаамхай үнеэн бүриһөө 2.000 гаран килограмм һү һаажа, һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүү һууринуудые эзэлээ.

Д. ЛЫГДЕНОВА.

Захаамин.

ҮБЭЛЭЙ ХҮЙТЭН ГЭНГҮЙ...

РЕПОРТАЖ

Ерэхэ жэлэй үндэр баян ургасын һуури эртэ намарһаа эхитэй гэжэ «Эрдэм» совхозой механизаторнууд, луговодууд һайн мэдэхэ болонхой. Совхозой дирекци, партком, хүдэлмэришэдэй комитет гектар газар бүхэнөө ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэжэ, шадаал һаа ехэ ургаса абадаг болохын тулада саг үргэлжэ анхаржа байдаг. Хүсэд хүрэхэ трактор, машина болон бусад түхеэрэлгэнүүдээр хангагдаһан тусхай отряд поли, сабшалан дээрэ хэгдэдэг ажалые жэлэй дүрбэн сагта үргэлжэлүүлдэг. Таряа хуряалгын түлэг дундаа ябажа байхада, В. Д. Рычковой хүтэлбэрилдэг отрядай механизаторнууд шэбхэеэ обоолжо, ханааб хаалтануудаа заһабарилжа, сэбэрлэжэ, поли, сабшалан дээрээ минеральна үтэгжүүлгэ оруулжа байхыень хараа һэмди.

— Газар һайжаруулгын габшагай хоёр һарын дүүрэбэшье, поли, сабшалан дээрээ наг шэбхэ гаргажа тарааха, тошо халяаха, хүдэлмэри манда үргэлжэлһөөр. Хоёр һарын даабари үлүүлэгдээ. Бүхыдөө 9400 тонно наг шэбхэ гаргагдаа, 31 километр ханааб хаалта сэбэрлэгдэжэ, һэльбэн заһабарилагдаа, 150 гектар сабшалан үндэһөөрөө һайжаруулагдаа, 60 гектар сабшалан дээрэ минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдаа. Луговодууднай 120 мянган кубометр тошо халяаха даабаряа хахадлаад байна, — гэжэ ажахын ахамад агроном В. Н. Ижевский хэлэнэ.

...Түгнэ голой хойто эрьеын захаар хорёологдоһон огородой поли. Һүниин хүйтэндэ халиһан тошоной уурал үглөөнэй жабарта бүриншье ехэдэжэ, оршон тойрон мананда абташанхай. Хүсэтэ тракторнуудай хүнхинөөн зэдэлжэ, эршэтэ ажалай шэнэ үдэр эхилбэ. Тэргээрээ дүүрэтэр шэбхэ ашаһан долоон «Белэрусууд» хойно хойноһоо һубарилдан поли дээрэ ашааһа буулгана. Т-74 тракторта һууһан А. И. Бронниковой бэлэн болгоод үгэһэн шэбхые Г. Х. Хананов ДТ-75 трактораараа түргэн ашажа үрдинэ.

Ажал хэр ябажа байнаб гэһэн асуудалдамнай: «Намар обоолһон шэбхэмнай хүрөөдүй. Абахада бэлэн, техникэ эбдэржэ һаатанагүй. Январиин хүйтэн болотор ажалнай үргэлжэлхэ. Үдэртөө 350—400 тонно шэбхэ гаргагдана. Үглөөдэр эндээ дууһаад, Бэрээнэй отделенидэ ошохомнай. Тэндэ 400 гектар сабшалан бии» гэжэ механизаторнууд харюусаба.

Механизаторнуудай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ С. Ерофеев, А. Бурдуковский, И. Фетисов гэгшэд эрхимлэнэ. Отрядай гэшүүн бүхэн үдэрэйнгөө даабари дүүргэнгүй гэртээ ошодоггүй гуримтай. Али участок дээрэ хэды шэнээн шэбхэ адхажа тараахые огородшодой звеноэ даагша К. М. Варфоломеев механизаторнуудта ходо заажа үгэнэ. Хүдэлмэриин дүүрэмсээр бригадир Рычковтой хамта Кондрат Михайлович поли дээрэ хэды тонно шэбхэ гаргагдааб гэжэ бүридхэлдэ абана. Ажахын тоосооной гуримаар ажалладаг һэн тула звеноэ даагша хэды тонно үтэгжүүлгын поли дээрэ гаргагдажа тараагдаһанда анхаралаа ехээр табидагынь ойлгосотой.

Газар һайжаруулгын габшагай хоёр һарын түсэб үлүүлэн дүүргэбэшье, ажахын механизаторнууд поли, нуга, сабшалан дээрээ наг шэбхэ гаргажа тарааха хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлһээр. Ерэхэ жэлдэ гектар бүриһөө 14—15 центнерһээ бага бэшэ үбһэ, 100 центнер хартаабха, 300 центнер ногоо хуряаха гэһэн зорилго урдаа табинхай.

В. ЖАМБАЛОВ,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: үдэрэйнгөө даабари 150—200 процентээр ходо дүүргэдэг бэрхэ бульдозерист А. И. Бронников. Шэбхэ ашагдажа байна.

Авторай фото.
Мухар-Шэбэр.

МИЛЛИАРД ТҮХЭРИГ— ХУБИИН БЮДЖЕДТЭ

Ороной нөөсэлэлгын кассанууд 1948 оной гүрэнэй хоёр процентэ урьһаламжын облигацинуудай тиражаар шүүбэриин тудаһан мүнгые декабриин 23-һаа эзэдтэнь түлэжэ эхилээ. Хэдэхэн үдэрэй урда тээ Москвада үнгэргэгдэһэн түрүүшын тиражаар угаа ехэ мүнгэн — миллиард түхэриг хүн зондо түлэгдэхэнь. Энэ хадаа ниислэл хотын нэгэ һарын розничо худалдаа наймаанай хэмжээнтэй адли байна.

Гүрэнэй урьһаламжын облигацинуудай түлбэриие бусааха шүүбэриин тудаһан мүнгые эзэдтэнь түлэлгэ — КПСС-эй XXIV съездын баталан абаһан, арад зоной байдал улам һайжаруулха программын шухала хубинь болоно. Нүхэр Л. И. Брежнев съезд дээрэ үгэ хэлэхэдээ, нигэжэ мэдээсээ һэн; КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет урьһаламжын облигацинуудай түлбэриие бусааха шүүбэриин тудаһан мүнгые болзорһоонь урид түлэхэ арга боломжо бии гэжэ тоолоод, 1974—1975 онуудта 2 миллиард түхэригтэ хүрэтэр бусааха, харин удаадахи жэлнүүдтэ тэрэнэй хэмжээе улам нэмээхэ гэжэ шиидхэһэн байна. Хүн зоной захиһан бүхы облигацинуудай мүнгэн 1990 он хүрэтэр гэхэ гү, али түрүүлэн хараалагдаһан болзорһоо зургаан жэлээр урид бусаагдахаар багсаагдана.

Ороной хүн зон индустриализациин ба дайнай хойто тээ ажахыгаа һэргээлгын жэлнүүдтэ гүрэнэй урьһаламжануудые али тухай ехэ эдэбхитэйгээр захидагаа аха үетэн һанаха байха. Хүн бүхэн өөрынгөө хубиин нөөсые Эхэ орондоо тон урматай баяртайгаар урьһалдаг бэлэй. Иимэ урьһаламжанууд оронойнгоо экономикые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ хэрэгтэ шухала үүргэ дүүргэдэг байгаа. Манай гүрэн арбан зургаан жэлэй урда тээ шэнэ урьһаламжануудые гаргахаяа болёо һэн. Тэрэ үеэр 25.800 миллион түхэригэй облигацинууд хүн зондо бии байһан юм. Тэдэнэй мүнгые эзэдтэнь бусаалга хорин жэлээр хойшолуулагдаа һэн. Тэдэ облигацинуудай түлбэриие бусааха шүүбэринүүдэй тудаһан мүнгыень 1977 онһоо 1996 он хүрэтэрхи үе соо адли хубинуудаар түлэхэ гэжэ хараалагдаһан байгаа.

Экономикынгоо амжалтатайгаар хүгжэһэн, национальна олзо доходойнгоо тон түргэнөөр ургаһан дээрэһээнь, облигацинуудай мүнгые эзэдтэнь бусаахаар хараалһан болзорнуудые хороохо арга бии болоо. Юһэдэхи түсэбтэ табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй эсэстэ миллиард түхэригэй хэмжээтэй облигацинууд мүнгэн болгогдожо, олохон бүлэнэрэй бюджедтэ нэмэбэ. ТАСС-ай корреспондентнүүд ниислэл хотын нөөсэлэлгын олохон кассануудта ошоһон байна. Тэдэнэй нэгэндэ, Бородинска панорама шадар байдаг нөөсэлэлгын кассада Прибор бүтээлгын заводой 53 наһатай слесарь Н. П. Переверзев ерэбэ. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнда хабаадаһан энэ хүн армиһаа бусажа ерэһэн дары тус заводто орожо, слесарь лекальщигай мэргэжэл шудалһан байгаа.

— Манай бүлэ 1948 оной урьһаламжын гурба мянган тиимэ түхэригэй облигацинуудтай юм, хуушанай сэнгээр тиимэ хэмжээтэй мүнгэ ааб даа. Мүнгыень бусааха түрүүшын тиражаар хоёр зуун түхэригэй дүрбэн облигацида — мүнөөнэй сэнгээр наян түхэригэй шүүбэри тудаа. Шэнэ жэлдэ эрхим бэлэг болохонь лабтай.

Герценэй нэрэмжэтэ үйлсэдэхи нөөсэлэлгын кассада ерэгшэдэй тоодо отставкада гараһан офицер И. В. Паршин бии байба. Тэрэнэй зургаан облигациинь мүнгэн бусаагдаха болоо. И. В. Паршин шүүһэн мүнгэеэ — 120 түхэриг — нөөсэлэлгынгөө книжкэдэ хэбэ.

— Ерэхэ хабар хоёр эхир үхибүүдтээ велосипедүүдые худалдажа абахаб, — гэжэ тайлбарилна.

Энэ жэлэй һүүлшын һаранууд олон талаараа тон гайхамшаг байба. Инвалидуудай, тэжээхэ хүнүүдээ алдаһан бүлэнэрэй пенсиин хэмжээе улам дээшэлүүлхээр хараалһан СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ декабриин тэнгээр хүсэндөө ороо.

Үшөө нэгэ шухала ушар болоһон байна. Дайнай инвалидуудай үндэр наһатай болоһоной пенсинь саашадаа 15 түхэригөөр нэмэхэ. Эхэ ороноо хамгаалха үедөө шархатаһан гү, али контузида ороһонһоо, сэрэгэй уялга дүүргэжэ байха үедөө гү, али фронт дээрэ ябаһантай холбоотойгоор үбшэлһэнһөө шалтагаалан, ажалай хүсэ абахаяа болиһон ветерануудай пенси иимээр нэмэхэ болоно.

1974 оной декабрьда үшөө ямар һайн ушар болооб гэхэдэ, үбшэн үхибүү харууһалһанай түлөө тэдхэмжэ түлэхэ шэнэ гурим бүхы орон дотор хүсэндөө ороо. Һая болотор лэ, үхибүүнэй үбшэлжэ байха үедэнь, зүгөөр гурбан хоногһоо дээшэ бэшэ болзор соо харууһалһан хүндэнь тэдхэмжэ үгтэдэг байһан юм. Мүнөөнэй шэнэ гуримай ёһоор, долоон хоногһоо дээшэ бэшэ болзор соо тэдхэмжэ үгтэхэ болонхой. Һургуулиин наһа гүйсөөгүй үбшэн үхибүү харууһалһан ганса бэе эхэнүүдтэ, үбгэнгүй ба үбгэнһөө һалаһан эхэнэрнүүдтэ арбан үдэр хүрэтэр бюллетенеэр мүнгэн түлэгдэнэ.

Ургажа ябаа залуу үетэнэй байдал һайжаруулха, арад зоной ажабайдалай хэм хэмжээе улам дээшэлүүлхэ зорилготой үшөө нэгэ шухала хэмжээ ябуулга энэ жэлэй намар бэелүүлэгдээ. Үхибүүдтэй аад, олзо оршоор бага бүлэнүүдтэ үгтэдэг материальна туһаламжа ноябрьһаа хойшо нэмэһэн байна. Бүлынь гэшүүдэй дундуур олзо оршын хамта дээрээ һара бүри 50 түхэригһөө дээшэ гарадаггүй байгаа һаа, үхибүүн бүхэнэйнь 8 наһатай болотор — һара бүри 12 түхэриг гүрэнэй зүгһөө тэдхэмжэ үгтэхэ.

Совет хүнүүдэй байдалые улам һайжаруулха зорилготой гүрэнэй программа бэелүүлгын шэнэ шата бүхэн аятай һонин гэжэ совет хүнүүдээр угтагдана. Энэ хадаа Коммунис партиин экономическа политикын арюун нангин зорилго болоно.

(ТАСС).

ХОРИҺОО МЭДЭЭСЭНЭ

УЛАМ ОЛОШОРНО

ҮДЫН СОВХОЗДО 26 һаалишан ажалладаг. Эдэнэр жэл ерэхэ бүри һү һаалияа дээшэлүүлнэ. Тус ажахыда һаяхан һаалишадай хэһэн ажалай 11 һарын дүн гаргагдаба. Жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө 2700 килограмм һү һааһан Баянголой залуу һаалишан, коммунис ажалай ударник Эльфинур Газисова түрүүлбэ. Үнеэн бүриһөө 2386 килограмм һү һааһан Камиля Канзафарова хоёрдохи, 2374 килограммда хүрэһэн Ешима Банзаргашеева гурбадахи һуурида гараа.

ҺАЙНААР ХАРУУҺАЛҺАНАЙ АШААР...

ҮДЫН СОВХОЗОЙ 29 үхэршэн байгша ондо малайнгаа шэгнүүрые дээшэлүүлхын хойноһоо эрид шангаар тэмсэнэ. Үнгэрһэн 11 һарын социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолходо Татьяна Яундина һүрэг үхэрнүүдэйнгээ шэгнүүрые 176 центнерээр, Мария Иванова 86 центнерээр, В. Дампилов 72 центнерээр, Г. Цырендоржиев 110 центнерээр, Д. Чимитова 89 центнерээр нэмээһэн байба.

Малшадай социалис мүрысөөнэй дүнгүүд һаһа сагтаа гаргагдажа, түрүү малшад али болохоор урмашуулагдаа.

НИНА ДРИЕВСКАЯ — МҮРЫСӨӨНЭЙ МАНЛАЙДА

ХОРИИН СОВХОЗОЙ үхэршэдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Нина Дриевская түрүүлжэ, жэлэй эхинһээ хойшо харууһалжа байһан малайнгаа шэгнүүрые 229 центнерээр дээшэлүүлээ. Тиихэдэ малшад М. Милохов —180, В. Милохов — 143, Д. Будажапова 169 центнерээр, Д. Дылыкова 133 центнерээр ехэ болгожо шадаа.

Эдэ малшадай туйлаһан амжалтын ашаар тус ажахы гүрэндэ мяха тушааха жэлэйнгээ түсэбые һараар уридшалан 103 процент дүүргээ гэхэ гү, али 2681 центнер мяха тушаагаа.

УЯЛГАЯА ДҮҮРГЭНХЭЙ

ХОРИИН СОВХОЗОЙ һаалишад үнеэн бүриһөө мүнөө жэлдэ 2000 килограмм һү һааха зорилго хараалһан юм. Абаһан уялгаяа сүм дүүргэхын түлөө һаалишад эршэмтэйгээр тэмсэжэ, һарын эхеэр 103 процент дүүргээ.

Үнгэрһэн 11 һарын дүнгөөр түрүү һаалишан Ханда Аюшеева үнеэн бүриһөө 2500 килограмм һү һааба. Тиихэдэ һаалишад Д. Банзарова, Д. Цыжипова, Е. Банзаргашеева гэгшэд үнеэн бүриһөө 2073—2080 килограмм һү абаба.

Д. ДОРЖИЕВ.

НАГ ШЭБХЭ ЗӨӨГДЭҺӨӨР

Зэдын аймагай «Мир» колхозой сабшалан, бэлшээриин үрэжэл һайжаруулха лугомелиоративна отрядай механизаторнууд габшагай хоёр һарада хараалһан зорилгоёо сүм дүүргээд, мүнөө наг шэбхэ зөөжэ үргэлжэлһөөр.

Газар һайжаруулха габшагай хоёр һарын һаял соносхогдоод байха үедэ дурсагдагша колхозой Ч. Ю. Банзаракцаевай хүтэлбэрилдэг лугомелиоративна отряд хоёр звено болон хубаарилагдаад, хэхэ ажалаа, түсэбөө уридшалан хараалаа һэн. Тиин һаяхан үнгэрһэн хоёр һарын дүнгүүд согсологдожо, хоёр звеногой хэһэн хүдэлмэри элирүүлэгдээ. Эндэ Зэлтэрын звено эрхимлээ. Тус коллектив хоёр һарын туршада 2,5 мянган тонно наг шэбхэ сабшалан дээрэ гаргаха зорилгоёо 4540 тоннодо хүргөө.

А. ЕЛИСЕЕВ.

АНХАНАЙ БЭРХЭ ҺЭН

ОЧЕРК

Дунда зэргын бэетэй, урин хурса нюдэтэй, даруушье гээ һаа дару, үгэнсэршье гээ һаа үгэнсэр энэ эхэнэртэй анха түрүүн уулзахадаа, тэрэнэй һанаһанаа нюунгүй хөөрэжэрхидэгыень абаһаар һайшаагаа һэм. Хүрэһөөр Бодонгуудай совхозой хүтэлбэрилэгшэдтэй, нютагайнь зонтой хөөрэлдэжэ, Цыбжидмаа Тогтохоевна Дармаевагай намтар, хэжэ байһан хүдэлмэри ту хайнь бага зэргэ мэдэхэ болоод ябааб. Теэд хүниие һайн мэдэхэ гээ һаа, нэн түрүүн өөртэйнь танилсаха хэрэгтэй.

— Маряагүйхэн бэетэй аад, сула шүрбэнэ шандааһан, ажалша бэрхэ гээшэнь аргагүй басаган юм, — гэжэ таяг тулаһан үбгэнэй хэлэһыень һанаандаа оруулбаб. Нээрээшье, зүбшөөхөөр. Юумэндэ тунхаридаггүй, арһа мяхаяа хайрлангүй хүдэлдэг, оролдодог хүнэй шэнжэ түһөө түрүүн уулзахаһаам элеэр харагдаа бэлэй.

Танилсаад, ама хахалжа хөөрэлдөөд, аяга сай ууһанайнгаа һүүлдэ холоһоо һабагша татагдаһан зугаада орообди. Тэрэ зугаамнай Цыбжидмаагай багынь мартагдашагүй үдэрнүүдһээ эхилээ һэн.

Тэнгэри газар хоёрые доһолгоһон тэмсэлтэ үе. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай хоёрдохи жэлдэнь 18 наһа гүйсэһэн Эрдынижап ахынгаа дайнда мордоһыень тэрэ тодохон һанадаг.

Яахадаашьеб даа, муу шоро зүгнэһэн юумэндэл, Цыбжидмаагайнгаа уйлаад һалахагүйдэнь, ахань дүүгээ аргадажа:

— Биш яахашьегүйб. Бусахаб даа. Шим эжы, абадаа һайнаар туһалалсаад, дүү хүбүүгээ харалсаад байгаарай, — гээд толгойень эльбэбэ.

Тиихэдэ ахатаяа һүүлшынхиеэ харалсажа байнабди гэжэ үнэншэгдөөгүй, үшөө заатагүй уулзахабди гэжэ басаган һанажа байгаа. Хойто жэлдэнь эжынь наһа барашаба. Тэрэ эсэгынгээ удаа гэр соогоо эгээн томонь, байра байдалаа харалсаха хүн болобо. Эдэ бүгэдэдэ түрүүшээр этигэжэ ядаа. Алхам бүхэндэнь эжынь дулаахан гар мэдэрэгдэдэг аад, мүнөө гэр соонь хооһон хүнды шэнги, һургуулиһаашье ерэхэдэнь хүйтэн байхадал гэдэг болобо. Хэдышье уйла — үнгэрһэн юумые тэхэрюулхэгүйш. Хайрата эжы, ахаяа эдир наһанайнгаа эрье дээрэ алдаһан Цыбжидмаа урдынхидаал зугаатай, хүхюун ябахаяа болижо, ажабайдал тухай бодомжолдог болоо һэн. Багшань басаганай сэдьхэл заһахаяа оролдохо. Ажабайдалай эдэ сохилтонуудһаа боложо, номоо муу үзэдэг болоо гээ һаа буруу. Анханһаа бодолтойхон энэ басаган бүри оролдосотой, юумэ хэхэдээ нэд нэтэрүүхэн, һаласагүй болоодхёо. Гэр соохи ажалаа гэдэргэ харуулангүй хэдэг байгаа. «Энэмнай бэрхэхэн, шуран, солбон басаган болохо даа» гэжэ нютагайхидынь хэлсэжэ эхилээ. Юрэдөөл нэгэ үгөөр хэлэбэл, Цыбжидмаа наһаар багашье һаа, эжынгээ орондо үлэһэн хүнби гэжэ сэдьхэлдээ бата ойлгоо.

Дайншье дүүрэжэ, ан-бун байдал эхилбэ. Гэбэшье колхоздонь хүдэлхэ хүн ходо дуталдадаг, хэхэ юумэн захагүй, дайнда ошогшодой ехэнхинь нютагаа бусажа ерээгүй. Тиигээд хажуугаарнь ган гасуур боложо, хүн зоной эдихэ хоол, адууһа малай тэжээл хомордоо. Иимэ байдал хаража байхадаа, зүрхэниинь байлгабагүй, хүдэлхэл болооб гэжэ шиидэбэ. Теэд абань үшөө дурагүйшэг, һургуулида һураха һэнш гэхэ хэбэртэй байба. Цыбжидмаа байжа үгэбэгүй, өөрөө ошоод, ажахынгаа хүтэлбэрилэгшэдтэ хэлээд, жэжэ бурууннуудые даажа абаа һэн. Ингээд лэ тэрэнэй ажалай намтар эхилһэн.

Багаханһаа боргожоһон, үншэрһэн Цыбжидмаа ажал хэжэ, хүн болохоһоо үлүү һайхан юумэ үгы гэжэ мэдэхэдээ, дааһан ажалдаа шударгы эрмэлзэлтэйгээр хандаа. Мүнөөдэр хүрэтэр тэрэ анхан ажалай зүргэ татаһан эршээ һуладханагүй.

Сагай ябаса түргэн ааб даа. Хёлго мүрэнэй урасхалдал адли. Гушаад жэлэй наана энэ Алта нугада, Хёлгые уруудуулан буруудаа бэлшээдэг һэн. Тиимэһээ мүнөө нютагайнгаа хонхосог, һудал бүхэниие нюдээ аняад мэдэхэ болошоһон Цыбжидмаа хаана, ямар газарта шэмэтэй үег һайн ногооной ургадагые, малай хаана тогтосотойгоор бэлшэдэгые алдуурингүй тухайлдаг. Энэнь одоол баян дүршэл гээшэ ааб даа.

Совхозынь хэдэн жэлэй саана мяхалиг үүлтэртэй мал үсхэбэрилдэг мэргэжэлтэй болгогдоо. Хайшан гээл һаа түргэн түлжэхэ мяхалиг тобир, сула бэетэй үхэрнүүдые олон болгохоб гэжэ ажахын хүтэлбэрилэгшэд бодомжолжо эхилбэ. Мяхалиг үүлтэрэй үнеэдые Латвиин ССР-һээ асарха тухай хэлсээнэй болоходо, Цыбжидмаа Дармаевае тиишэ эльгээхэ гэжэ тогтоогоо һэн.

Мал асархаяа ошогшодой дунда тэрэ ябалсажа, поездоо һуугаад, Балтиин далайн эрье тээшэ түбэргөө һэн.

1973 оной ноябрь һарын нэгэ үдэр холоһоо худалдажа абтаһан герефордско үүлтэрэй 173 үнеэд Хонхолодо асарагдаад, хүн зониие һонирхуулаа һэн. Тэдэ үнеэдые эдеэлүүлжэ ябаһан Цыбжидмаа Тогтохоевна хэр гэжэ һананабта гэһэндэл энеэбхилнэ. Хажуудань Мария Бабасановна Бадмажапова ябалсана. Ингээд хоюулан хубаажа абаха болобо.

Нютагай хоёр бэрхэ малшад үнеэдэе хубаахадаа, хоорондоо мүрысэхэ гэлсээ һэн. Хажуудаа хүдэлхэ хүниие шалгажа олохо өөһэдынь дуран байгаа. Урдань жолоошоноор хүдэлһэн дүү хүбүүн Дашаяа Цыбжидмаа хани татажа абаба.

Эгэшэ дүү хоёр холоһоо асарагдаһан малаа жэншэд гүүлэнгүй үбэлжүүлээд, хабарай хүхэ ногоондо гаргахадаа, одоол һанаагаа амарһандал болоо бэлэй. Үбэлдөө бурдууг, силос, гурил, шэмэтэ үбһэ ногоо эдижэ, нарин харууһан доро байһан үнеэдынь намарайхидаал тарган, хүхэ ногоондо ороходоо, тангаршаалдажа ябаа. Ингэхэдэ эдэмнай Сибириин уларилда тааруба гээшэ ха гэжэ баясабад.

Август һара соо үхэрнүүдээ шэгнүүлжэ үзэхэдэнь, тус тустаа 430 килограмм болоод байгаа.

Туйлаһаараа һанаагаа амардаггүй хүн хэзээдэшье һанаһанаа бэелүүлжэ һаладаг. Тиимэ хүнэй нэгэн Цыбжидмаа Тогтохоевна Дармаева болоно. Нютагайнь зон тэрэниие Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадаар һунгаа һэн. Эндэшье тэрэндэ хэхэ хүдэлмэри олон байгаа. Бэшүүрэй аймагай Бодонгуудай совхозой түбтэ нэн түрүүн соёлой байшан барюулха тухай асуудал табяа. Мүнөө тэрэнэй барилгада 60 мянган түхэриг һомологдонхой. Хүн зондоо телевизор харуулдаг болголсоо. Үни заяанай оршигдошоһон һургуулиин барилгые түргэдхэлсөө. Ямаршье хүнэй гүйлтэ эрилтые саг доронь дүүргэхые оролдодог.

«РСФСР-эй хүдөө ажахын социалис мүрысөөнэй отличник», Ажалай Улаан Тугай орден, Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн медаль, Хүдөө ажахын выставкын мүнгэн медаль гэхэ мэтэ үндэр хайранууд тэрэнэй үбсүүе гоёон шэмэглэдэг.

Цыбжидмаа түлэг ажалша хаба соогоо ябана. Һайнаар хүдэлхынгөө хажуугаар гурбан үхибүүдээ ехэ болгоо. Мүнөө Сэсэгмаа басаганиинь отделениингээ агрономоор хүдэлнэ. Ехэ хүбүүниинь 9-дэхи класста һуралсадаг.

Ц-Д. ХАМАЕВ.
Бэшүүрэй аймаг.

ТҮСЭБТЭ ТАБАН ЖЭЛ, ТҮГЭСХЭХЫ ЖЭЛ

РСФСР-эй наймадахи зарлалай Верховно Соведэй наймадахи сесси

(Үргэлжэлэл. Эхиннинь 1-дэхи нюурта).

Предприятинууд болон ...хынуудhaa, организаци...дhaa орохо түлбэринүүд ...903,5 миллион түхэриг ...жээтэй байха. Бюджэдтэ ...хо түлбэриин ехэнхи ху...ь — 7570,4 миллион ...эригынь промышленна ...истерствэнүүдэй пред...ятинуудhaa орохо байна. ...нэй бюджэдэй шухала ...иин нэгэн эрьесын налог ...оно гээд министр үгээ ...лжэлүүлбэ. Республи...н бюджэдэй гурбанай нэ...хубиhaa дээшэнь энэ ол...оо ородог юм. Россин ...ерациин газар дээрэ ...5 ондо 43,9 миллиард тү...иг эрьесын налог орохо ...ой, тэрэнэй 18,5 милли... түхэригынь РСФСР-эй ...жедтэ үлэхэ байна. Кол...удhaa ородог олзын на...ой модоной олзо, ха...ын газарнуудай налог, ...агай налогууд болон суг...баринууд бүхыдөө ...8,4 миллион түхэриг бо...оор түсэблэгдэнэ.

...оссин Федерациин ара... ажахые юhэдэхи түсэб...абан жэлэй түгэсхэхы ...дэ хүгжөөхэ түсэбэй ...ект дотор хараалагдаhан ...кэ ябуулганuудта шуха...эрэгтэй мүнгэ hомололго ...ФСР-эй Гүрэнэй бюдже... проект дотор хараалагда...

Республикын арадай ...ые хүгжөөлгэдэ гарга...агдаха мүнгэ зөөриин ...кээн предприятинуудай, ...низацинуудай өөhэдынь ...и болон банкын урьha...жые хараадаа абан, ...25,7 миллион түхэриг гэ...ү, али энэ жэлэй тү...өө 5,4 процент ехэ бо... байна.

...ромышленностиин, ба...ын организацинуудай ...лэмжэдэ 9918,1 милли... түхэриг зорюулагдахаар ...алагдана. Энэ зөөри ...дбэриин хүсэнүүдые ...болгохо, хүдэлжэ бай... предприятинуудые шэ...эн заhабарилха, хүнгэн, ...тильнэ, эдеэ хоолой болон ...ышленностиин бусад ...аринуудай шэнэ барил... хэрэглэгдэхэ юм. Со... гүрэнэй экономическа ...уулалтын түсэб дотор ...ө ажахы шиидхэхы hуу...удай нэгые эзэлнэ. ...ФСР-эй хара хүрьhэтэ ... зонын хүдөө ажахые ...адань хүгжөөхэ хэмжээ... тухай» КПСС-эй Цент...на Комитедэй, СССР-эй ...истрнүүдэй Соведэй тог... болбол хүдөө ажахы ...а парти, правительст... анхарал оролдолгын ... гэршэ болоно.

...75 ондо Россин Феде...да хүдөө ажахые саашадань хүгжөөлгэдэ 14,9 миллиард түхэриг зорюулагдана. Тиихэдээ Гүрэнэй бюджедhээ 6,2 миллиард түхэриг, хүдөө ажахын предприятинууд болон организацинуудай өөhэдынь зөөриhөө 8,7 миллиард түхэриг гаргашалагдаха байна.

1975 ондо Россин Федерациин арадай ажахын капитальна hомололгодо 20,3 миллиард түхэриг зорюулагдаха байна гээд министр мэдээсэбэ. РСФСР-эй Гүрэнэй бюджедhээ централизованно капитальна hомололгодо 10,2 миллиард түхэриг зорюулагдаха.

Арадай материальна болон культурна ажаhуудалые саашадань hайжаруулха талаар КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдые дүүргэхэ шухала эрхэ нүхэсэлнүүдэй нэгэн болбол гэр байра барилга, коммунальна ажахые саашадань хүгжөөхэ ябадал болоно. Ажахын энэ hалбарие хүгжөөлгэдэ 1975 ондо 4,8 миллиард түхэриг гаргашалагдаха.

КПСС-эй XXIV съездын хараалhан социальна хүгжэлтын программые бэелүүлгэдэ ехэ зөөри жэлhээ жэлдэ зорюулагдана. Энэ хэрэгтэ 1975 оной Гүрэнэй бюджедhээ 27,4 миллиард түхэриг hомологдохоор хараалагдана. Тэрэнэй 11 миллиард түхэригынь гэгээрэлдэ, наука болон соёл культурада зорюулагдаха юм.

Залуушуулай бүгэдэ нийтын дунда эрдэмдэ оролгые дүүргэхэ ябадал юhэдэхи түсэбтэ табан жэлэй гол зорилгонуудай нэгэн болоно. Мүнөө жэл найман класс дүүргэhэн hурагшадай 92 процентнь дунда hургуулинуудта, мүн дунда эрдэм үгэдэг бусад hургуулинуудта hуралсалаа үргэлжэлүүлээ..

1975 ондо дээдэ ба тусхай дунда hургуулинуудта 655,6 мянган мэргэжэлтэ, техническэ мэргэжэл олгодог училищинуудта 1148 мянган хүдэлмэришэн бэлэдхэгдэхээр хараалагдана. Иимэ hургуулинуудта, мүн кадрнуудые бэлэдхэхэ бусад хэмжээ ябуулгануудта hомололго 1974 онойхиhоо 123,2 миллиард түхэригөөр ехэ болохо байна.

hүүлэй жэлнүүдэй туршада культурна гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэриие hайжаруулгада ехэ анхарал хандуулагдана. Энэ хэмжээ ябуулгануудта ерэхэ жэлдэ 429 миллион түхэриг гаргашалагдахаар хараалагдана.

Хүн зоной элүүрые хамгаалгада жэл бүри ехэ мүнгэ зөөри hомологдоно. 1975 ондо энэ хэрэгтэ 6 миллиард түхэриг hомологдохоор түсэблэгдэнэ.

Пенси түлэлгэдэ, олон үхибүүтэй ба ганса бэе эхэнүүдтэ үгтэдэг гүрэнэй тэдхэбэри, мүн социальна бусад тэдхэмжэнүүдтэ 10,4 миллиард түхэриг гаргашалагдахаар хараалагдана. 1974 онойхиhоо энэ хэрэгтэ 1 миллиард түхэригөөр гэхэ гү, али 11,1 процентээр ехэ мүнгэн hомологдохонь. Гадна, колхозниггуудые социальна талаар хангалгада союзна фондын зөөриhөө 1,4 миллиард түхэриг hомологдохо байна.

Элидхэлшэ автономито республикануудай, хизаарнуудай, областьнуудай бюджет тушаа тогтоо. 1975 ондо автономито республиканuудай гүрэнэй бюджедүүд, мүн нютагай бюджедүүд 6,3 процентээр ехэ боложо, 20393,7 миллион түхэриг болохо байна. Эдэ бюджедүүдэй шиидхэхы хубинь ниитэ гүрэнэй олзоhоо ородог оршо болоно. Тэрэнь 1975 ондо 14387,1 миллион түхэриг гэхэ гү, али нютагай бюджедүүдэй бүхы олзын 70,5 процентнь болоно.

Промышленна, коммунальна, худалдаа наймаанай болон нютагай бусад предприяти болон организацинуудhaa бюджедтэ орохо оршонь 4538,5 миллион түхэриг болохо юм.

РСФСР-эй 1973 оной Гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай тоосоое РСФСР-эй Верховно Соведэй баталамжада элидхэлшэ табиба. РСФСР-эй Гүрэнэй бюджет оршын талаар, 49269,8 миллион түхэриг гэхэ гү, али 102,3 процент, гаршын талаар 48088,0 миллион түхэриг гэхэ гү, али 99,9 процент дүүргэгдээ. Оршонь гаршаhaa 1181,8 миллион түхэриг ехэ байгаа.

Республикын арадай ажахые хүгжөөхэ 1975 оной Гүрэнэй түсэб тухай, 1975 оной Гүрэнэй бюджет ба 1973 оной Гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай нэмэлтэ элидхэлые түсэблэлгын-бюджетнэ болон, hалбариин комиссинуудай, мүн залуушуулай хэрэгэй, байгаалиие хамгаалха талаар комиссинуудай үмэнэhөө түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин түрүүлэгшэ, депутат **С. Н. Сабанеев** хэбэ.

hүүлээрнь үгэ хэлэлгэн боложо, КПСС-эй МГК-гай секретарь, депутат **Л. А. Борисовта** үгэ үгтөө. Түб хотын промышленность түсэбтэ табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй даалгабаринуудые болзорhоонь урид дүүргэхэ гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

1974 оной дүнгүүдэй hайн байhаниие сесси дээрэ хэлэгдэhэн тоо, баримтанууд гэршэлнэ гээд Татарай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ, депутат **С. Г. Батыев** тэмдэглээ. Татарай АССР-эй ажалшад табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тула бүхы хүсэеэ зорюулха гээд тэрэ мэдүүлбэ.

Партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүдые дүүргэхын тула табан үдэрэй даабаринуудые дүрбэн үдэрэй туршада дүүргэхэ патриотическа хүдэлөөн үргэнөөр дэлгэрээ гээд Ленинградай «Кировский» завод гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй токарь, депутат **Б. М. Воробьев** тэмдэглээ. Мүнөө энэ нэгэдэлэй коллектив 1975 оной угтамжын түсэб баталан абаад, даалгабаряа болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэнэ.

Түсэбтэ табан жэлэй даалгабаринуудые амжалтатайгаар бэелүүлжэ байhан Ураалай ажалшадай ажал хэрэг тухай Верхисетскэ металлургическа заводой (Свердловск) вальцовщик, депутат **М. К. Финогенов** хөөрэжэ үгөө.

Тэрэшэлэн депутадууд **А. А. Каменев** — Московско областиин ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо, **А. М. Воронов** — КПСС-эй Оренбургска обкомой хоёрдохи секретарь, **В. П. Васильев** — Ульяновска областиин ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ, **Н. В. Босенко** — «Россельхозтехника» гэжэ бүхэроссин нэгэдэлэй түрүүлэгшэ, **В. Г. Чачкина** — Краснодарска хизаарай Белоглинска районой В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой агроном, **В. И. Манаев** — КПСС-эй Башкирска обкомой секретарь, **Н. А. Евсигнеев,** — Воронежско областиин ажалшадай депутадуудай гүйсэдкомой түрүүлэгшэ сесси дээрэ үгэ хэлээ.

Республикын арадай ажахые хүгжөөхэ 1975 оной Гүрэнэй түсэбые баталха гэhэн дурадхал оруулхадаа, тэдэнэр үйлэдбэриин нөөсэ, арга боломжонуудые, зөөри болон материалнуудые эгээн ашагтайгаар хэрэглэхэ тушаа тодорхой дурадхалнуудые оруулаа. Түгэсхэхы жэлэй, табан жэлэй бүхы түсэбэй даалгабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын, үлүүлэн дүүргэхын тула Россин Федерациин ажалшад бүхы хүсэеэ зорюулха гэжэ депутадууд найдуулаа.

Декабриин 25-да РСФСР-эй Верховно Соведэй сесси хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ.

(ТАСС).

АВТОЛАВКА ХОДОЛ ЕРЭДЭГ

...аруун Хүнтэйн үргэн ... Ажахын hүрэг ма...бэлшэжэ ябахань, ..., отаранuудай байрын ...дhээ утаанай гараха ...о харагдана.

...най колхозой гурбада...рмын hаалишадай га... hаял гэртээ орожо, ... сайгаа уужа, үрдөэ...айтар, автолавка хү...арэбэ. Багжагар бэе...ндэршэг хүн кабина ... гаража, фермые дааг...эртэ ороод, асарhан ...раан тухайгаа мэдээсэ...

...дэ байhан зарим hаа... автолавкын найма... Иннокентий Бадмае... харамсаараа хүл ... болон, хэрэгтэй эд ...аа абаха hанаатай га... гүйлдэжэ гарашана.

Иннокентий, маана...а захил хэр зэргэ ...жэ ерэбэ гээшэбта, — ...ермые даагша О. Ш. ...ова наймаашандаа ...а.

...Зарим захил асарагдаа. ...ууд үшөө ерээдүй. ... жэлhээ асарагдаха гэжэ сельпогой түрүүлэгшэ найдуулаа hэн, — гээд наймаалагша Романов автолавкынгаа үүдэ нээжэ, асарhан юумэеэ наймаалжа захалба.

— Намда тэрэ телогрейкэ үгыт. Хэдытэ бэлэй даа, — гээд нэгэ hаалишан гараа hарбайна.

— Хүбүүндэмни хүүртиг хэрэгтэй. Нимэл хүүртигэй асарагдахые хүлеэгээ hэм...

— Нүхэд, бү яарагты. Бултандатнай хүртэхэ юумэн бии,.. — гээд наймаалагша тэдэндэ хэлэнэ. Наймааншье түлэг дундаа орожо, фермын арбаад hаалишан түрүүлэн хэрэгтэй зүйлнүүдээ абажа, hанаагаа амарба хэбэртэй. Автолавкын наймаашан Романовта тэдэнэй захиха юумэн олон. Нүхэр Романов тэдэнэрэйнгээ захилнуудые тусхай дэбтэртээ бэшэжэ абана.

— Дахин ерэлгэндээ дулаан гутал. хубсаhа олоор асархые оролдоно бэзэт!..

Иннокентий Бадмаевич автолавкын наймаалагшаар хүдэлжэ эхилhээр тиимэ үниинэй бэшэ юм. Тиибэшье hаалишад, малшадай дунда хүндэтэй айлшан шэнгээр угтагдадаг болонхой.

— Үбэлэй хүйтэниие, зунай аяма халууниие илгангүй холын отара, гүүртэнүүдэй малшадые хэрэгтэй эд бараагаарнь саг соонь хангаха гээшэ тон шухала. Үшөө тиихэдэ малшадай хэhэн захил заатагүй дүүргэхын тула автолавкын хүдэлмэриие зүбөөр эмхидхэжэ, баталагдаhан график соонь ябуулхые оролдонобди, — гэжэ Уланай колхозой парткомой секретарь П. Л. Дашиев хөөрэнэ.

Холын гүүртэ, отарануудта арбаад хоногтоо нэгэ удаа ерэжэ байдаг автолавкые даагша нүхэр Романов малшадай hайшаалда хүртэдэг болонхой. Энэ ушар хадаа тэрэнэй дааhан ажалдаа харюусалгатайгаар хандадаг, түсэбөө дүүргэхые эрмэлзэдэг байhаниие гэршэлнэ.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: автолавкын наймаашан И. Б. Романов hаалишадта эд бараагаа худалдажа байна.

Авторай фото.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

ТОБШОХОНООР

ГАВАНА. Кубын Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, Революционно правительствын Премьер-Министр Фидель Кастро экономическа болон научно-техническэ талаар харилсаа холбооной кубын-польско комиссиин табадахи сесси дээрэ Польшын делегациие толгойлогшо, ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Франтишек Шляхчицтай уулзаба.

* * *

Экономическа, научно-техническэ хани барисаанай талаар кубын-венгер комиссиин дүрбэдэхи сесси Гаванада хүдэлмэреэ дүүргээ. Комиссиин түгэсхэлэй заседани дээрэ Венгриин делегациие толгойлогшо ВНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Иштван Хусар ба Кубын революционно правительствын премьер-министрэй орлогшо А. Белармино Кастилья гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, энэ сесси дээрэ хоёр ороной хоорондохи харилсаа холбооe саашадань үргэдхэхэ найдамтай үндэhэ hуури табигдаа гэжэ онсо тэмдэглэгдэбэд.

БУДАПЕШТ. Совет, венгер мэргэжэлтэд хүдөө ажахын талаар ашаг үрэтэй харилсаа холбоотой юм. Химиин промышленностиин Веспремскэ институдай коллектив hаяхан хашагтай тэмсэхэ шэнэ хоро олобо. Ургамал хамгаалха Бүхэсоюзна эрдэм-шэнжэлгын институдай лабораторидо энэ химикат бии болгогдоhон байна. Энэ хорон ороohото ургамалнуудай гарасые дээшэлүүлхэдэ нүлөөлхэ байна. Венгриин «Нитрокелия» гэжэ комбинадта тэрэ үйлэдбэрилэгдэжэ эхилхэнь.

СОФИ. Варнын портдо контейнернүүдые ашаха, буулгаха түрүүшын тусхай кран хабсаргагдажа эхилбэ. Контейнерээр ашаа далай дээгүүр шэрэлгэ СССР НРБ хоёрой хоорондо үргэдхэгдэжэ байна.

(ТАСС).

Виктор СЕРГЕЕВ

ЯБГАН ГУТАЛТАЙ СЭРЭГ

Романhаа хэhэг

(Үргэлжэлэл. Эхиннинь декабриин 25-най номерто).

Газаршан эрьеын гүйхэнөөр хүнгэхэн онгосоёо hурамхяар залан, hэлюурдэжэ мэдэбэ. Үглөөнэй бүдэг бадагта тэрэ уданшьегүй харагдахаяа болишобо. Тойроод хон-жэн.

Хасагууд hөөлдэнгир хоолойгоор шэбэнэлдэнэд:

— Энэмнай зугадахагүй юм гээбы даа...

— Үгы, үгы. Нэршүүдэ энэниеш тон найдамтай хүн гэбэ hэмнай.

— Гольднуудаа харахадаа бидэнээ мартажархижа магад...

— Эрьеhээ холодоод хүлеэе... гэнтэ магад...

— Хүлеэд гэе. Оро ямар дохёо үгэгшэ ааб, хүлеэе.

— Ох-ёх, яаhан олон боргооhон гээшэб, тэсэлгүй.

— Битнай ошолдохо юумые алдабал хаб, — гэбэ Очирка Цыциков. — Алдахагүй hэм.

— Хурса нюдэтэйгөөрөө хёрхоор хаража hуул даа. Галтай сусалаар даллахыень алдажа бү орхи.

— Үгы даа, битнай алдахагүй байхаб.

Уhан дээрэ томо загаhан наадажархиба, тэрэнэй салгидуулhан долгиниинь онгосын хабhа шолд байса сохижорхибо. Гол дээрэ манан буужа, эрьеын бургааhадые, холын хадануудые сагаан будагаар халхалжархиба.

— Харыт, дохёо үгэнэ бэшэ гү? — гэжэ гэнтэ Очирка зүүн хойто зүг руу зааба. Нээрээшье, манан соо түхэреэхэн, шагтын тухайхан галай дүүжэлдүүлhэн мэтэ хүдэлхэнь харагдахадал гэбэ.

— Оро хаш.

— Тиимэ даа, Оро.

Хасагууд шэмээ шууягүйгөөр hэлюурдэн, тэрэ гол тээшэ тамарбад. Ямар-нэгэ абяанай соностобол, тэдэ амияа даран шагнаарханад.

Оро үмдэнэйнгөө түрии шуужа, үбдэгсөө уhан соо оронхой, нүхэдөө угтаба.

— Гольда! Манай гольда! — гэжэ тэрэнэй хүхюутэйгээр ооглохо дуулдана.

Эрьеэр хүнүүдэй hүүдэр мэтээр hубарилдаха, бүдэхихэнөөр хөөрэлдэхэ дуулдаба.

Уданшьегүй хасагууд онгосоёо эрьедэ тулгабад.

Хуhанай үйhэн хушалтатай отогой дэргэдэ гольд угсаатанай удамарша тэдэниие угтаба. Тэрэ хуушарhан хүхэ торгон тэрлигтэй наhажаал хүн байба. Шэхэндэнь, хамартань шагтагалаатай мүнгэн бугаагууд түүдэбшын тогтууригүй гэрэлдэ hүлэмхихэнөөр ялалзанад. Духань, хасарынь тоо тэмшогүй олон уршалаануудаар хээлээтэй. Толгой дээрэнь барайгарай hолоомоор хэhэн hархяагтал түхэлтэй малгай орбойно. Тэрэ хүрин хара нюдаргаяа үбсүүндээ тулгаад, доро дохин мэндэшэлбэ. Тэрэнэй онигорхон нюдэниинь дулааханаар ошогоно.

— Лоча! Лоча! — гэжэ удамарша экеэбхилэн хэлээд, гараа дэлгэн хасагуудые түүдэбшэ тээшэ уриба.

— Бидэ hайн hайхан сэдьхэлээрээ танайда айлшалжа ерэбэбди гэжэ тэрээндэ хэлэ, — гэжэ Ранжуров газаршандаа захиба. — Ой тайгаартнай булга агнахагүйбди гэжэ хэлэ. Булган манда хэрэггүй.

Оро оршуулжа оробо. Удамарша миhэрhэн зандаа, толгойгоо дохисоогоон шагнана. Отог соohоо урдаа модон табаг бариhан эхэнэр гараба. Табаг соонь загаhаар шанаhан элдэб эдеэ хоол. Ранжуров хайрсаг соohоо хоёр шэл архи гаргаба. Очирка хормойгоорос шаазан аягануудые сэбэрлээдхибэ. Түрүүшын хундага удамаршада барюулбад. Байнуу гэжэ угсаатан энэ нютагаар нүүдэг, тэдэнэй эзэлдэг газарынь эндэhээ зүүн тээшэ юм ха гэжэ Оро хэлэбэ. Тэрэ голын нэгэ үдэр абгалалгын зэргэ зайтай. Мүнөө тэрэ голдонь загаhан элбэг, лочонууд хэрэгтэйгээ барижа абахадань болоно. Удамарша Панда гэжэ нэрэтэй. Хоёр басагатай, зүгөөр нэгэшье хүбүүгүй. Сагаан хаанай хүнүүдые Панда хүбүүтэй болоhонhоо. дутуугүй баяртайгаар угтажа байна.

Архи балгамсаараа, Панда бахархаhандаа, нюдөө аняад, тамшаажархина.

— Генералай ханьшиин уубаб гэжэ тоолоно. Хэзээдэшье иимэ хатуу, иимэ амтатай архи амасажа үзөөгүйб гэнэ, — гэжэ Оро оршуулба.

Очирка Пандын хундага дахяад дүүргэбэ. Тэрэнь уужархёод, hархяагтал малгайгаа абаба. Юуб гэхэдэ, халуудажа оробо бшуу. Удамаршын хэлэ аман задагайршаба. Ранжуровай hонирхоhон асуудалые Орын оршуулжа үрдеэгүй байтар лэ, тэрэ үгыень таhалан, нюдаргаяа сээжэдээ асараад, бүдэхиршэг хоолойгоор хөөрэшэхэ юм.

Булга агнахагүй аад, сагаан хаанай хүнүүд юундэ Мангмагаар уруудажа ерэбэ гээшэб гэжэ Панда яашье ухамайлжа ядана. Юрэдөө, булганhaa хэншье, хэзээдэшье арсажа үзөөгүй ха юм. Буряад гарбалтай хасаг сэрэгшэд лочын ноёдто алба хэдэг, тиигээд эдэнэр далай тээшэ тамаржа ябана, тэндэ томо маймые угтаха юм гэжэ Оро ойлгуулба.

— Тэрэ майма энэ хабсагайн тухай юм. Майма дээрэ лочанууд, үхэр буунууд бии, — гэбэ Оро.

Панда анхаралтайгаар шагнаhанайнгаа удаа тугаарайнгаа эхэнэр тээшэ эрьелдэжэ, захиралта үгэбэ. Удангүй залуу гольд ерэжэ, удамаршадаа манжуур буу hарбайба.

— Эды хоног, — гээд, Панда хоёр гарайнгаа хуруунуудые арбайлгаба, — уруудахадаа Айгун хүрэхэт. Тэндэ хилын сагдаанарай гарта орожо болохот... Тэдэнэр эгээл иимэ буунуудтай юм. Ээ-ээ!

— Хаанаhaa энэ буу олообши гэжэ hуралши? — гэжэ Ранжуров газаршалагшадаа хандаба.

— Эдэнэрэй дунда хитад хүн бии ха.

— Ямар хитад? Хаачаhaa ерэhэн бэ?

Ранжуров эжэлүүдгүй нүхэд руугаа хараад абаха зуураа, онгосо дээрээ буугаа орхёод ерэhэнээ халаглаба. Очирка Цыциков пятидесятнигай hанаата болоhые обёоржо, шэнэхэн буугаа харуулаадхиба.

— hайн хитад юм ха, — гэбэ Оро.

— Хорошая китая, хорошая! — гээд, Панда тэрэ хитад тухай хөөрэжэ оробо.

Нёдондо намар кета загаhанай турьhэлхэ үеэр хитад сагдаа амиды голтойхон юумэн байнуу угсаатанай отогто орожо ерээ бэлэй. Хубсаhа хунарынь hангинабта hүрэшэнхэй, бэедэнь бүтэн газар гэжэ үгы — хүхэ нүжэ. Тэрэ гольднуудые харамсаараа харанхалан унашоо hэн. Хитадай hүнhэниинь хиидэжэ гараад лэ тайгаар зайшоо. Хитадай бөөгэйдэ хэбтэхэ үедэнь амба hүнhыень эрьюулжэ зобоогоо. Гольднууд тайга соо тэрэ hүнhэнэй уйлаха ёгшохые, хашхарха улихые дуулаа hэн.

Манай бөө hүнhыень тэхэрюулжэ шадаа. Зүгөөр үшөөл олон хоногто амба хитадай бэе руу ороод, hүнhыень залгихаяа hанаа. Сагаан хюруугай унажа, гол горхоной хайнагтажа эхилhэн хойно хитад хүл дээрээ бодоо hэн.

Тэрэ хитад Цзян Дун гэжэ нэрэтэй. Гуанси прозинцида нютагтай. Зугадахынгаа урда Айгундахи хэрэмдэ артиллеристээр алба хэжэ байгаа. Хүниие алажархиhан баян манжуурай орондо тэрээниие 'саазалхаяа' hанаа. Саазалуулха зүбшөөлөө Цзян Дунай үгөө hаань, гэр бүлынхидтэнь газар худалдажа абахыень мүнгэ үгэхөөр найдуулаа.

— Тэрэ хитадтай уулзажа болохо гү? — гэбэ Ранжуров.

Панда зүбшөөлөө үгэн миhэрэсэгээбэ.

— Үшөө архи уулгажархил даа, — гэжэ Ранжуров Очиркада хандаба. — Маанадта hайниие хүсэжэ байгаа хадаа ууг лэ саашань. — Тиигээд буряадаараа хэлэбэ: — Ши, Санжи, энэ хүндэ баяраа хүргөөд, онгосодоо ошол даа, вүү. Ямар улад байhыень хүсэд мэдэхэ бэшэ аад... Хулгайда орожо болохобди.

— Үгы даа, хулгай хэдэггүй зон гэжэ Оро хэлэбэ hэмнай...

— Ши намайе зүб ойлго, Санжи. Ганса Оро до этигэхэ ёhогүйбди. Захиралта дүүргэ. hүни хаям. Үшөө — энэ хитад... Бидэшни үшөө энэ тэрэ юумэ мүшхэжэ, hурагшалжа абая.

Цзян Дун түүдэбшын дэргэдэ ерэжэ hууба. Нарихан ута хурганuудтай гараа гал дээрэ шарана. Хуушарhан хормойтой шатанхай дэгэлээ яhалиг мүр дээгүүрээ хэдэрэнхэй.

— Юундэ өөhэдынхидhөө зугадаhыень асууя даа, — гэжэ Ранжуров газаршандаа хандаба. — Эндэ хэр байнаб?

Хитад шарьяа хоолойтой, хусаhанда адляар, тиихэдээ ехэл голхорол гомдолтойгоор дуугардаг хүн байшаба. Хүниие алааб гэжэ мэдүүлхыень ротын командир баалаhан юм хаш. Тиигэбэлынь, Цзян Дуниие толгойн саазалхэжэ, алаха байгаа. Харюуданьтэрэ баян шэньши гэр бүлэдэнь газар худалhан абажа үгэхэ hэн.

Хасагууд гайхаhандаа ганса нюдэн болошоод шагнанад. Иимэ юумэ тэдэ хэзээдэшье дуулаагүй зон ха юм. Цзян Дун саазалуулхаяа арсаба. Далайн хулhаар нюргыень улаа нюла болотор сохёод, шороной оёорто хаяжархибад. Артиллерист зугадажа шадаа.

— hайн дураараа саазалуулха хүн олдодог юм гү? — гэжэ Ранжуров hонирхобо.

Хитад толгойгоо дохибо.

— Теэд гэртэхиндэнь газар таhалжа үгэдэг гү?

— Үгэдэг, зүгөөр уданшьегүй дахяад буляажа абадаг.

— Юундэ?

— Цюань Чжоу нютагай үгытэй хитадууд үгтэhэн газараа өөрынгөө нэрэ дээрэ бэшүүлхээ айдаг юм. Юуб гэхэдэ, элдэб налог, татабаряар даражархиха гэжэ hанадаг. Баян шэньшидэ энэл хэрэгтэй ха юм. Үгытэйшүүлэй газарые өөрынгөө нэрэ дээрэ бэшүүлдэг.

— Теэд баян шэньши налог түлэнэ гү?

— Үгы ааб даа. Үгытэйшүүл өөhэдөө.

— Тиигээд саашаа?

— Сагай ерэхэдэл шэньши үгытэйшүүлые тэрэ газар дээрэhээ намнажархидаг. Бидэ зарга барижа шадахагүйбди. Хуули баяшуулай талада ха юм.

Гольднуудай дунда байхань hайн гү?

— Ондоо арга үгы ха юм. Гансал барайгаргүй хадаа харатай.

— hамгаяа, үхибүүдээ hанана гүш?

Хитадай шарай шэрүүн болоодхибо, хүмэдхэнь татагад гэшэбэ. «Зобоhон, тулиhан лэ хүн хаш даа», — гэжэ Ранжуров Цзян Дун тухай шэбшэбэ.

Хүйтэн, зэнхэгэр тэнгэри өөдэ гал ошонуудые шэдэлнэ. Гол тээhээ шэрүүбтэрээр hэбшээлээд абана, нюрга руу хүйтэ даана.

Ямар аргаар Айгунай хэрэм тухай hуража абалтайб гэжэ бодомжолон, Ранжуров духаяа эльбэсэгээнэ. «Арсажашье болохо, худалааршье хэлэжэ магад. Нэгэ аргыень оложо, хөөрэлдэхэл юм байна»...

Очирка Цыциков гэнтэ, талаан тушаалдахада, буугаа носожо оробо. Хитадай нюдэн гансата ошотой боложо, зүүдэндээшье үзөөгүй гоё шэнэ бууе hонирхон харашаба. Тииhэр hуутараа Цзян Дун хөөрэжэ оробо:

— Иимэ буу тухай дуулаhан байнаб. Манай хэрэмдэ үсөөхэн сахюур буу бии. Сахюур буугаар мэргээр буудадаг зомнайшье үгы тооной юм даа. Намарай хуряалгын hүүлээр бүhэтэйшүүлые hургадаг, үдэр бүри hургадаг...

— Намарай сагта hургадаг гэнэ гүш? — гэжэ Ранжуров асууба.

Ранжуровай үнэншөөгүй янзатай hуухые хитад тухайлаад, иигэжэ ойлгуулба: үбэлэй сагта hургахын аргагүй юм, юуб гэхэдэ, дулаан хубсаhагүй хитадууд даарана бшуу. Харин хабартаа, нажартаа офицернүүдэй поли дээрэ ажалланад.

— Сэрэгшэдтнай ямар буу зэбсэгтэй юм?

— Номо годли.

— Хэр харбадаг бэ?

— Зарим сэрэгшэд, бухэли ротонууд эрхим hайнаар харбадаг.

— Бүхы сэрэгтнай хэр бэлэдхэлтэйб?

— Манжуурай найман тугта сэрэг түлюур бэлэдхэлтэй юм. Муугаар харбадаг, тиихэдэ жадаар тулалдажа шададаггүй.

Ранжуров толгойгоо удаахан hэжэрэн, мүн лэ этигэбэгүй янзатай.

— Би хүниие хэзээдэшье, хаанашье мэхэлжэ үзээгүйб. Хитад хододоол үнэниие хэлэдэг. Нэм тухай муугаар бодожо, нүгэл абаhанай, — гэжэ Цзян Дун эльгээ тэбэрин, доро дохибо.

— Байнуу угсаатанай удамарша шамайе артиллерист байhан гэжэ зүб хэлэнэ гү? Зүб гү? Тэндэш үхэр буунууд хэр олон бэ? Буудадаг hэн гүт?

— Хэрэм соо хори хүрэхэгүй үхэр буунууд бии, — гэжэ тэрэ харюусаад, нэмэбэ. — Олонхинь хэрэгhээ гаранхай.

— hүүлшынхеэ хэзээ буудажа туршаа hэмта?

— Намар. Тиихэдээ олохон үхэр буунуудай hомон Хара луу (Амарые хитадууд иигэжэ нэрлэдэг — **автор**) мүрэнэй хойто эрье хүрөөгүй бэлэй... Зобогдоо hэн...

— Хэрэмэй харуулда олон сэрэгшэд табигдадаг гү? — гэжэ Ранжуров hураба.

— Харуулда рото бүхэнhөө арбан хүн табигдадаг. Теэд тэдэ булта харуул сахидаггүй. hүниндөө рото бүхэнhөө ехэдээл hаа, 2—3 хүн харуулда гарадаг. Найман тугта манжуур сэрэгшэд hүниин харуул сахиха дурагүй юм. Тиигээдшье тэдэ нэгэ газартаа удаан зогсожо, мүн hаhа мэргээр буудажа шададаггүй зон юм.

Айлшадтаа унтари бэлдүүлхээ ошоhон Панда бусаба. Ранжуров хонохоёо арсаба.

— Бүргэд үндэрые хүсэдэг, эрэ хүн харгыда зоридог, — гэжэ Ранжуров тойруугаар харюусаба.

Пандын арада үйhэн оройбшотой хоёр басагад харагдаба.

— Минии басагад, — гэбэ Панда. — Энэ Хунгалиха, нүгөөдэнь Гаки гээшэ.

— Хорхой ба Хирээ гэжэ нэрэтэйнүүд, — гэжэ Оро оршуулба.

— Иимэ сэбэрхэн басагадтаа юундэ иимэ муухай нэрэнүүдые үгөөб?

— Эрлиг амбаhaa hүнhыень тэрьедүүлхын тула муу нэрэ үгөө. Эндэ нарай үхибүүдые түрэхэтэйнь сасуу шахуу амба абажа ябашадаг. Тиигээд лэ Панда иимэ нэрэнүүдые hанаа бшуу... Үжэhэн загаhанай үтэн хорхойhоо амба айдаг юм гэжэ гольднууд тоолодог. Зүгөөр үжэhэн загаhа эдидэг хирээнүүдтэ амба дуратай юм. Хунгалиха. Гаки гэжэ нэрэтэй болоhонойнгоо ашаар басагадни амиды ябана гэжэ Панда тоолодог.

Ранжуров Очирка хоёр hуурина бодобод.

— Зуун түхэригтэй байхаар, зуун нүхэдтэй бай гэжэ минии буряад арад хэлэдэг юм, — гэжэ хахасаха дээрээ Ранжуров хэлэбэ. — Байнуу угсаатан мүнөөдэрhөө бидэнэй ёhото нүхэд болобот.

— Батига-фүү! Батьго! — гэhэн амаршалга, хахасалгын үгэнүүд зүг бүхэнhөө соностобо.

— Би эсэгэhээ гүльмэ, номо hаадагыень абажа үлэhэн хүнби. Мангмада энээнгүйгөөр ажамидархагүйш, — гэжэ Панда хахасалгынгаа үгэ эхилбэ. — Зүгөөр ямаршье зэбсэгhээ үлүү сэнтэй юумэн гэхэдэ, эдэ гарнуудай хаям. Загаhа барихын, ан гүрөөл олзоборилхын, онгосо хэхын, фанза барихын тула, гар гольддо үгтэдэг. Гаргүй гольд хүн бэшэ бшуу. Нүхэд, манай гарнууд танай гарнууд гээшэ гэжэ мэдүүлхыем зүбшөөгыт.

Мангма дээгүүр лочын хүнүүдэй амар амгалан тамархыень хүсэнэбди. Олзотой, баршадгүй ябахынтнай түлөө гол мүрэнэйнгөө, хада уулынгаа эзэдые гуйн, мүргэхэбди. Харсагадал хёрхо харасатай, эреэн гүрөөhэндэл шамбай хүсэтэй ябахыетнай юрөөнэбди. Гүльмэтнай загаhатай, буугнай мяхатай ябаг лэ.

Байнуу угсаатан hайн юумэ мартадаггүй зон гэжэ мэдэгты. Нютагаархидаа манай иишэ зөөжэ ерэхыень гуйгты, анда нүхэд болохобди. Батига-фүү! Батьго!

Онгосо соогоо нохойн арhан дэгэлээр бэеэ хушаад, тохоноглон хэбтэhэн пятидесятник **Ранжуров** Амар мүрэнэй урда эрьедэхи Айгун гэжэ хэрэм руу тагнуулшаниие эльгээхэ тухай бодомжолно. «Генерал-губернаторай шэхые зөөлэхэн торгоор эльбэhэн мэдээсэлнүүдые Цзян Дун хэлээ. Теэд тэрээнэй үгэдэ үнэншэмөөр аал? Айгунай тагнуулшан байhка магад, хэн мэдэхэб. Цинскэ засаг түрынхид Муравьевой hанаашалгые мэдэжэ абаал, тагнуулшаниие эльгээжэ болоо. Харин тиихэдэнь Сонгоол полкын пятидесятник тагнуулшанай зөөхэндэл амтан үгэнүүдые амаа ангайшоод шагнажа hууба. Мүн hаhа дайралдаhан лэ гольддо этигэмээр аал? Манжуурнуудай гарта орошоhон Панда юуншье гэжэ мэхэлхэдээ ядахагүйл!»

Очиркые Айгун эльгээлтэй гү? Теэд ондоо хэниие шэлэхэбши... Одоол доро зүрхэтэй хасаг гээшэ даа. Монгол дайдые ябагааршье, эмээл морёоршье нилээн hүндэлүүлhэн хүн. Ямарханшье бэрхэшээл, гал уhа сүмэ сохин гаража шадаха хүн. Халаг, гансал харин хэлэ мэдэхэгүй муутай хаям даа. Очиркые гансаарайень Айгун эльгээhэнэй дэмы. Газаршан Оротой ябуулбал, дээрэ ха.

Очиркын урагшатай ябажа ерээ hаань, дээдэ тушаалта Муравьёвой нюдэ руу сэхэ хараха эрхэтэй болохоб. Хайра шагналшье үршөөжэ магадгүй.

...Айгун хүрэтэр нэгэ хоногой зам үлэбэ. Хасагууд онгосоёо бүтүү байсын энгэртэ хоргодуулба.

— Үбэштэй амитан эдиhэнээ хөөрэдэг, hайн хүн хараhан үзэhэнөө хөөрэдэг гэжэ буряад үгээ бү мартаарай, Цыциков, — гэжэ Ранжуров захиба.

Хоёр хоног соо Очирка Оро хоёрые хүлеэгээд, буслагүй hаань, аян замдаа тэдээнгүйгөөр мордохо гэжэ хэлсэбэд.

(Түгэсхэлынь хожом гараха).

ШЭНЭ ЖЭЛЭЙ „СЭНХИР ГАЛХАН"

МОСКВА. «Сэнхир галхан» гэжэ Шэнэ жэлэй теле-дамжуулгые хүн зон ехэтэ һонирхон харадаг. Хүхюу зугаатай наадан, дуу хатар, шог ёгто энэ дамжуулгые режиссёр Э. А. Озерная, редактор Н. Д. Нестеровская гэгшэд түбэй студида бэлдэжэ байнхай.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Чехословакиин мэдээжэ дуушан Карел Готт дуулажа байна; Сибириин хатарай Красноярскын гүрэнэй ансамблиин солистка Татьяна Жулий.

ТАСС-ай фотохроника.

БАЙГААЛИ ХАМГААЛГА — БҮГЭДЫН ХЭРЭГ

Байгаалиие сахин хамгаалха бүлгэмэй Кабанскын аймагай отделени 1967 ондо байгуулагдаһан юм. Тиигэхэ үедэ аймаг дотор оройдоол 561 гэшүүнтэй 16 эхин эмхи, коллективнэ хоёр гэшүүн бии гэжэ тоологдодог һэн. Мүнөө 10 мянган гэшүүнтэй 117 эхин эмхи болотороо ургаа. Тиихэдэ коллективнэ гэшүүдэй тоо 51-дэ хүрэһэн байна.

«Байгаалиие саашадаа бүри һайнаар сахин хамгаалха, байгаалиин баялигуудые ашагтайгаар хэрэглэхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой гараһанай һүүлээр хүн зон энэ шухала хэрэгтэ олоороо хабаадуулагдажа эхилһэн байна. Гансахан 1973 онһоо байгаалиие сахин хамгаалха бүлгэмэй гэшүүд 4000 хүнөөр олошорһон, 40 шэнэ эхин эмхи байгуулагдаһан байха юм.

Большереченскын загаһа үсхэбэрилдэг завод, Байгал-Сэлэнгын загаһа хинан хамгаалха инспекци, Кабанскын ой модоной оньһожоруулагдамал ажахы, Байгалай гүрэнэй заповедник, коопзверопромхоз гэхэ мэтэ аймагай олохон предприяти, эмхи зургаанууд бүхы хүдэлдэг хүнүүдээ байгаалиие сахин хамгаалха бүлгэмэй гэшүүндэ хабаадуулжа шадаа. Бүлгэмэй эхин эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд П. С. Стариков, Н. Д. Кулишкина ба бусадай габьяа энээндэ яһала ехэ. Тэдэнэр байгаалиие сахин хамгаалха талаар ойлгууламжын хүдэлмэри коллективэйнгээ дунда шадамараар ябуулна. Тимлюйн цементнэ заводой главна инженер А. С. Черкесэй хүтэлбэрилдэг байгаалиие сахин хамгаалха бүлгэмэй совет 14 эхин эмхиие нэгэдүүлнэ. Заводой бүхы хүдэлмэришэдэй 85 процентнь бүлгэмэй гэшүүндэ абтаһан байна.

Аймагай һургуулинууд түрэл хизаарайнгаа байгаалиие сахин хамгаалха талаар ехэхэн хүдэлмэри ябуулна. Һургуулинуудта 22 эхин эмхи байгуулагдажа, бүхы багшанар, 5445 һурагша тэрэнэй гэшүүнээр абтаһан байха юм. Кабанскын, Каменскын 1-дэхи, Селенгинскын 1-дэхи, 2-дохи дунда һургуулинуудта энэ хүдэлмэри илангаяа һайнаар табигданхай. Һурагшад һургуулиингаа газаагуурхиие болбосон түхэлтэй болгохо, ногоорулха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулна.

Лесничествын хүдэлмэрилэгшэд түрэл нютагайнгаа байгаали хамгаалгада амжалтануудые туйлаа. Кабанскын ой модоной оньһожоруулагдамал ажахын, Байгалай гүрэнэй заповеднигэй байгаалиие сахин хамгаалха бүлгэмэй 7 эхин эмхи аймаг дотор ой модо хамгаалха хүдэлмэри ябуулна. Эдэ эмхинүүд Байгалай болон тэрээндэ шудхадаг гол горхонуудай эрьеэр модо отолхые гүйсэд хорёод, 1150 гектар талмайтай ой модые харууһандаа абаа һэн. Тиихэдэ 812 гектарай ногоон ургамал хиналта доро абтаа. Тэрээнһээ гадна 350 гектарта модоной сагдуулнууд һуулгагдаа.

Байгаалиин эдир ханинар лесничествын хүдэлмэрилэгшэдтэ ехэ туһаламжа үзүүлнэ. Аймаг дотор һургуулиин 7 лесничество байгуулагдажа, 12 мянган гектар ой модон тэдэнэртэ даалгагдаһан байна. Байгаалиин эдир ханинар даажа абаһан участогууд дээрээ ехэ хүдэлмэри хэнэ. Тэдэнэрэй харууһалдаг участогуудта хэдэн жэлэй туршада нэгэшье дахин гал түймэр болоогүй. Выдринэй дунда һургуулиин лесничествын хүдэлмэриин дүй дүршэлдэ анхарал хандуулмаар. 1370 гектар талмайтай ой модон табан жэлэй саада тээ энэ лесничествэдэ даалгагдажа үгтэһэн юм. Биологиин багша М. Д. Никетенкын хүтэлбэри доро байгаалиин эдир ханинар ногоон ургамалай хойноһоо саг үргэлжэ хинан харууһалжа байдаг, ой модоной хоротоной, хорхой шумуулай бии боломсоор тэмдэглэжэ абаад, саг дарыдань усадхадаг байна.

Байгаалиие сахин хамгаалха бүлгэмэй гэшүүдэй болон олониитын хүсөөр һуурин тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо, ногоорулха ехэхэн хүдэлмэри үнгэргэгдөө. Хэдэн арбаад мянган эшэ набшаһата модод, жэмэстэ модон хоёр жэлэй туршада һуулгагдаа. Коллективнэ хоёр саад, 11 сэсэрлиг мүн лэ бии болгогдоо һэн. Селенгинск, Танхой тосхонуудта, Бабушкин городто энэ хүдэлмэри эмхитэй һайнаар үнгэргэгдөө.

Байгаалиие сахин хамгаалха бүлгэмэй аймагай совет, тэрэнэй эхин эмхинүүд арюун тунгалаг уһатай Байгал далайе сахин хамгаалха хүдэлмэридэ гол анхаралаа хандуулна. Байгалай болон тэрээндэ шудхадаг гол мүрэнүүдэй тунгалаг уһа бузарлуулхагүйн, эрьедэнь ургаһан ой модо отолуулхагүйн, браконьернүүдтэй эрид тэмсэхын тулада байгаалиие сахин хамгаалха ниитын постнууд, инспекцинүүд аймагай промышленна предприятинуудта, модо бэлэдхэлэй организацинуудта байгуулагданхай. Селенгинскын ЦКК-гай Г. Е. Даниловай хүтэлбэрилдэг байгаалиие сахин хамгаалха совет энэ хүдэлмэриие һайнаар үнгэргэнэ.

Байгаалиие сахин хамгаалха аймагай совет, тэрэнэй эхин эмхинүүд аймагай хүн зоной 25 процентһээ үсөөн бэшые бүлгэмэй гэшүүндэ абаха гэһэн зорилго урдаа табина. Юуб гэхэдэ, олон зоной байгаалиие сахин хамгаалха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаа һаа, аймаг доторхи ой тайга, гол мүрэн, ан гүрөөл сахин хамгаалха хүдэлмэридэ амжалта туйлагдаха байна бшуу.

А. ГРИГОРЬЕВ.

Хилын саанаһаа

• телефон • телеграф • радио

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ТУХАЙ БЭШЭНЭБ?

Европын Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэдэй Будапештдэ болоһон бэлэдхэлэй уулзалгын дүнгүүдые гадаадын хэблэл шэнжэлжэ үргэлжэлһөөр. «Европын Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай конференцидэ бэлэдхэхэ Будапештдэхи уулзалга ехэ хүдэлмэри хэһэн байна, — гэжэ ВСРП-гэй ЦК-гай орган — «Непсабадшаг» газетэ түрүү бэшэг соогоо мэдээсэнэ. — Уулзалга үгэеэ ойлголсолгын, пролетарска интернационализмын оршон байдалда үнгэрһэн байна». Европодо эб найрамдал, аюулгүй байдал хангахын, социальна дэбжэлтэ туйлахын түлөө тэмсэлээ саашадань улам үргэдхэхын тула конференци дээрэ ехэ юумэн хэгдэхэ ёһотой гээд газетэ тэмдэглэнэ.

Социалис оронуудай, уласхоорондын коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй хани нүхэсэлэй ашаар манай түбидэ, бүхы дэлхэй дээрэ һайн хубилалтанууд боложо байна гээд Польшын «Трибуна люду» газетэ бэшэнэ. Будапештдэ болоһон бэлэдхэлэй уулзалга энээниие үшөө дахин элирхэйлэн гэршэлээ. Европын коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй нэгэдэлые саашадань бэхижүүлхэ, конференцидэ бэлэдхэл хэхэ хэрэгтэ уулзалгада хабаадагшад ехэ туһа хүргэһэн байна.

Франциин гадаадын хэрэгүүдэй министр Ж. Сованьяргын хани ёһоной албанай хэрэгээр Каирта ошоод байһан тухай Парижай газетэнүүд дэлгэрэнгыгээр мэдээсэнэ.

Орон доторнь хүдэлмэри гүйшүүлэй улам үргэдэжэ байһан асуудалда Даниин хэблэл гол анхаралаа хандуулна. Байгша оной һүүл багта Данида хүдэлмэригүйшүүлэй тоо 160 мянгада хүрэхэ байна.

(ТАСС).

БЕРЛИН

ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД ДҮҮРЭБЭ

ТАСС

СССР-эй ба ГДР-эй хоорондохи экономическа, научно-техническэ харилсаае саашадань үргэдхэн гүнзэгырүүлхэ тухай хөөрэлдөөнүүдые хэжэ дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ Н. К. Байбаков, СССР-эй гадаадын худалдаа наймаанай министр Н. С. Патоличев декабриин 24-дэ Берлинһээ мордобо.

ГДР-тэ ерээд байха үедөө Совет делегаци СЕПГ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. Хонеккертой уулзаа. Хани ёһоной оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнэй үедэ хоёр ороной хоорондохи экономическа холбоо барисаанай гол шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн байна. СССР-эй ба ГДР-эй арадай ажахын түсэбүүдэй ехэ зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ аха дүүгэй харилсаа холбоон горитой үүргэ дүүргэхэ юм гээд тэмдэглэгдэә.

СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Г. Шюрер, ГДР-эй гадаадын худалдаа наймаанай министр Х. Зелле, СССР-һээ ГДР-тэ байдаг элшэн сайд М. Т. Ефремов делегацие үдэшэбэ.

КАИР

Совет-египет хани барисаанай недели

ТАСС

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хани ёһоной айлшанай хэрэгээр Египедтэ ерэхээ байһан ушар египет-совет хани барисаанай түүхэдэ шэнэ хуудаһа нээхэ юм гэжэ египет арад тоолоно гээд Араб Социалис Союзай ЦК-гай секретарь Рифаат Аль-Махгуб мэдүүлээ.

Совет-египет хани барисаанай неделиие нээлгэ дээрэ тэрэ үгэ хэлэбэ. Хани барисаанай неделидэ хабаадахын тула Узбегэй ССР-эй делегаци Египедэй Араб Республикада ерэһэн байна.

Дэлхэйн империализмда эсэргүү хамтын тэмсэлдэ манай арадуудай нэгэдэн тэмсэжэ байһые Египедэй, Советскэ Союзай хоорондохи хани барисаан, харилсаа холбоон элирхэйлэн гэршэлнэ гээд АРЕ-гэй культурын министр хэлэбэ.

ЛОНДОН

СССР-тэй худалдаа наймаагаа үргэдхэхые хүсэнэ

ТАСС

Англиин фирмэнүүд Советскэ Союзтай худалдаа наймаагаа үргэдхэхые хүсэнэ гэжэ Британиин промышленностиин конфедерациин генеральна директор Кэмпбелл Адамсон «Морнинг стар» газетын корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлбэ. Тэрэ һаяхан Москва ошожо, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, эрдэм, техникын талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ В. В. Кириллинтэй, мүн СССР-эй гадаадын худалдаа наймаанай министрэй нэгэдэхи орлогшо М. Р. Кузьминтай уулзажа хөөрэлдэһэн байна.

Научно-техническэ, худалдаа наймаанай-экономическа харилсаанай талаар Советскэ Союзай, Англиин правительствануудай хоорондын саг үргэлжын комиссиин 1975 оной май һарада болохо дүрбэдэхи сесси хоёр ороной хоорондохи худалдаа наймаае хүгжөөлгэдэ шухала нүлөө үзүүлхэ гээд этигэн найдажа байһанаа Британиин промышленнигууд мэдүүлнэ гээд тэрэ хэлэбэ.

ДАМАСК

ХАНИ БАРИСААН, ХАРИЛСАА ХОЛБООН

ТАСС

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хани ёһоной албанай хэрэгээр Сиридэ ерэхээ байһан ушар сири — совет хани барисаае, харилсаа холбооe саашадань бэхижүүлхэ хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэхэ байна гээд САР-ай гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо Абдель Гани Ар-Рафии эндэ мэдүүлээ.

1974 оной апрелиин 13-да Москвада гар табигдаһан Советскэ Союзай ба Сириин Араб Республикын хоорондохи экономическа, техническэ харилсаае саашадань хүгжөөхэ тухай удаан болзоройхэлсээе эсэслэн баталалгын грамотануудые андалдан абалсаха баяр ёһолол дээрэ тэрэ үгэ хэлэһэн байна.

Элдэб асуудалнуудаар Сириин, СССР-эй хоорондохи харилсаан амжалтатайгаар хүгжэжэ байна гээд А. Г. Ар-Рафии тэмдэглээ.

ВАШИНГТОН

Г. КИССИНДЖЕРЭЙ ХӨӨРӨӨН «НЬЮСУИК» ЖУРНАЛДА ТОЛИЛОГДОБО

ТАСС

США-гай гүрэнэй секретарь Г. Киссинджер «Ньюсуик» журналда статья толилуулхадаа, Владивосток шадар болоһон хөөрэлдөөнүүдэй үедэ стратегическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалгые зогсоохо тушаа үгэеэ ойлголсоһон ушар байгша оной эгээл шухала хэрэг болоно гэжэ мэдүүлээ. Энэ ушарые түүхэ иимээр сэгнэхэ байха гэжэ һананаб гээд гүрэнэй секретарь хэлэбэ.

СССР-эй ба США-гай хоорондохи худалдаа наймаанай-экономическа харилсаае хүгжөөхэ тухай асуудалнуудта харюусахадаа, худалдаа наймаанай реформо хэхэ тухай хуулиин проектые конгресс баталан абаа гэжэ Г. Киссинджер мэдүүлбэ. Совет-американ худалдаа наймаанда, Советскэ Союзда урьһаламжа үгэлгэдэ хизаарлалга хэхээр энэ хуулиин проект дотор хараалагдана гээд тэрэ сэхэ руунь мэдэрбэ.

Шахардуу шанга байдалай һуларжа байһан ушар США Советскэ Союз хоёр соратнигууд болоо гэһэн удхатай бэшэ гээд Г. Киссинджер мэдүүлээ. Хоорондоо эбсэшэгүй суртал бодолтойшье һаа, хоорондохи харилсаанайнгаа үндэһэ һуури табихые оролдожо байнабди.

Мүнөө Дүтын Зүүн зүгэй асуудалые гуримшуулан шиидхэхэ тухай хөөрэлдөөнүүд жэлэй урда тээхиһээ хүшэр бэрхэшээлтэй болоод байна гэжэ Г. Киссинджер хэлэбэ. Гэбэшье амгалан ёһоор энэ асуудалые шиидхэхэ арга үшөөл бии гээшэ ха гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

ПАРИЖ

РЮВ-эй ВРП-гэй ДЕЛЕГАЦИИН МЭДҮҮЛГЭ

ТАСС

Урда Вьетнамай хоёр талын хоорондо Париж шадарай Сель-Сен-Клу гэжэ багахан хотодо зүбшэлэлгын хөөрэлдөөнүүд боложо байна. Энээндэ хабаадажа байһан Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын делегаци эндэ мэдүүлгэ тунхаглуулаа. Вьетнамай асуудалаар Парижай хэлсээе наринаар бэелүүлхэ, сайгон засагай, американ захиргаанай зүгһөө энэ хэлсээнэй гуримуудые эбдэлгэдэ эсэргүүгээр тэмсэхэ хүсэлэнтэй байһанаа Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительство мэдүүлбэ.

Сайгон захиргаан Урда Вьетнамда милитарис политикаяа бэелүүлжэ ургэлжэлһөөр. Вьетнамда дай зогсоохо ба амгалан байдал һэргээхэ тухай хэлсээе бүдүүлигээр эбдэжэ, орон дотор сэрэгэй ябуулганyудые үргэдхэнэ.

Нгуен Ван Тхиеугай хархис муухай захиргааниие унагаажа, шэнэ засаг тогтоохо эрилтэ Урда Вьетнамай арад зон табина гээд мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Амгалан байдал тогтоохо, национальна эблэрэлгэ туйлаха гэһэн Урда Вьетнамай хүн зоной үндэһэн эрилтэнүүдые дары түргөөр хангахын тула Парижай хэлсээе наринаар сахиха хэрэгтэй.

ВАРШАВА

НАЦИОНАЛЬНА БАЯЛИГ

ТАСС

Дайнай һүүлээр ашаглагдажа эхилһэн Рыбникскэ шулуу нүүрһэнэй бассейн хадаа имагтал Польшын Арадай Республикада бэшэ, харин бүхы Европодо эгээл ехэ уурхайнуудай нэгэн болоно.

Ороной шулуу нүүрһэнэй бүхы нөөсын 20 процентнь, тэрэ тоодо кокслогдодог үнэтэ нүүрһэнэй 60 шахуу процентнь эндэ бии юм. 1960 онһоо бассейн ашаглагдажа эхилээ һэн. Энэ үе соо эндэ мүнөөнэй түхеэрэлгээр хангагдаһан зургаан ехэ уурхай баригдаа. Байгша түсэбтэ табан жэлдэ үшөө нэгэ уурхай бии болгогдохо юм. Энэнь үдэрэй турша соо 15 мянган тонно шулуу нүүрһэ үгэхэ байна.

Жэлдээ Рыбникскэ бассейнэй уурхайнуудта 40 миллион тонно гэхэ гү, али 1939 ондо бүхы Польшодо абтадаг байһанһаа дүрбэ дахин ехэ шулуу нүүрһэн малтагдана.

Шулуу нүүрһэн хадаа Польшын Арадай Республикын национальна үнэтэ баялигуудай нэгэниинь болоно. Тэрэнние үйлэдбэрилэн абалгада онсо анхарал хандуулагдана. Арадай засагай жэлнүүдтэ орон дотор гурба миллиард тонно шулуу нүүрһэн малтагдан абтаа. Түрүүшынь миллиардые — 14, хоёрдохиинь — 9, гурбадахи миллиардыень Польшын шахтёрнууд 6 жэлэй турша соо малтан гаргаһан байна. Польшын ба Советскэ Союзай горнягуудай аха дүүгэй харилсаа холбоон арадай ажахын энэ һалбариие хүгжөөлгэдэ ехээр нүлөөлнэ бшуу.

БЕРЛИН

Хани барисаанай дэбтэр

ТАСС

Республикын тогтоогдоһоор 25 жэлэй ойе һайндэрлэлгэдэ хабаадахаяа КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев түрүүтэй Совет партийно-правительственна делегациин хани ёһоной албанай хэрэгээр ерэһэн тухай хөөрэһэн фото-зурагуудай ба документнүүдэй суглуулбари эндэ хэблэгдэн гараба.

Энэ дэбтэр һайндэрэй мартагдашагүй үдэрнүүдые ой ухаандамнай үшөө дахин һэргээнэ гээд «Хорицонт» журнал бэшэнэ.

УНШАГТЫ, һонирхохол байхат

ОРОДОИ ШААЖАН

ГҮРЭНЭЙ керамикын музей Москвагай эгээл үзэсхэлэн һайхан паркнудай нэгэн, XVIII зуун жэлдэ графай бууса байһан Кусковада нээгдэнхэй юм. Москвагайхидай, ниислэл хотын айлшадай дура татадаг энэ музейдэ табигдаһан зүйлнүүд баян, шухаг гэжэ тоологдодог. Баруун Европын, эртэ урдын Хитадай, Японой, Иранай, Турциин ба бусад оронуудай уран гартанай хомор зүйлнүүд эндэ бии. Шаажагаар, шэлээр, фаянсаар ба керамикаар хэгдэһэн 8 мянган бүтээл музейн залнууд соо табигданхай.

Ородой шаажан үйлэдбэриин түүхэ 1744 онһоо эхитэй. Бидэнэртэ мэдээжэ бэшэ ородой уран гартадай бүтээһэн түрүүшын шаажан амһарта 1747 ондо бүтээгдэһэн байха юм.

Керамикын талаар уран гартанай Русьта олон байһан ушар Россида шаажан үйлэдбэрилгые түргөөр, амжалтатайгаар хүгжэлгэдэ нүлөөлһэн байна.

XIX зуун жэлэй эхеэр Россида шаажан үйлэдбэри үсэд хурдан түргөөр хүгжэһэн түүхэтэй. Энэ зуун жэлэй 25-һаа 50 он болотор эндэ шаажан үйлэдбэрилхэ 60 гаран завод хүдэлдэг байгаа.

Агуухэ Октябриин социалис революциин илаһанай һүүлээр энэ гайхамшаг искусство бүри түргөөр хүгжэһэн байна. Хоёрдо онуудай эхеэр Лондондо, Берлиндэ, Стокгольмдо, Миланда эмхидхэгдэһэн уласхоорондын выставкэнүүдтэ совет шаажан зүйлнүүд үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө һэн.

Гоё һайхан шаажан амһартанууд, эдлэл хэрэгсэлнүүд хэзээ нэгэтэ ордонгууд соо хадагалагдадаг байһан һаа, харин мүнөө арад зоной үнэтэ баялиг болонхой. Эгээл тиимэһээ Кусковадахи музейдэ хүн зон олоороо орожо, ородой соёл культурын энэ шухаг баялигые харадаг байна.

ГЕОГРАФИДА ЗАҺАБАРИ ХЭГДЭХЭНЬ

«...СИНГАПУРАЙ Республика багахан тоотой юм. Уһанһаа татаад байхада — 227 дүрбэлжэн миль, уһанай нэмээд байхада — 225 дүрбэлжэн миль газар эзэлдэг», — гэжэ нютагай һурагшадай нэгэн найруулга соогоо бэшэһэн байгаа. Сингапур — арал.

Арал дээрэхи энэ гүрэнэй талмайнь багахан даа. Тиимэһээ эзэгүй газар байдаггүй. Хүн зоной һуурижан нютагжалгараа түс республика дэлхэй дээрэ эгээн лэ ехэ. 1980-яад онуудай һүүл багта энэ 3 миллион хүн зон ажаһууха.

Хүн зониие байраар хангаха асуудал шиидхэхын тула 30, 40, мүн 50 дабхар гэрнүүд баригдана. Сингапуре тойроод байдаг багахан аралнууд дээрэ томо предприятинууд тохоогдоно.

Аралай зүүн эрьеэрхи 15 километртэхи зурууд газар хатаахын тула ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Энэнэй проект 1966 ондо бэелүүлэгдэжэ эхилээ һэн. 3—4 жэлэй үнгэрхэдэ, газар хатаалгын хүдэлмэри дүүргэгдэхэ. 1978 ондо аралай талмай 3 мянган акраар нэмэхэ. Тиин Сингапурай географида заһабари оруулагдаха: тэрэ үеэр арал 230 гаран дүрбэлжэн миль газар эзэлхэ юм.

ҺАРМАГШАДАЙ ДОБТОЛГО

СОМАЛИН Баруун-хойто областиин таряашадай ба бабуин түхэлэй һармагшадай хоорондо һаяхан шанга тулалдаан болобо. Хэрзэгы дошхон абаритай һүрэг һармагшад уһа, эдеэ хоол бэдэрэн, ороноой урда районууд худар ошожо замдаа полинуудые, салд сэсэрлигүүдые ехээр түйбэһэн һандааһан байна.

Энэ удаа бабуин түхэлэй һармагшад Эль Бердале тосхон шадархи овощой, кукурузын плантацинуудта добтолбо. Эдэ полинуудые элдүүрилэн таряашадые 600 гаран һармагшан шулуугаар шэдэһэн, шадамаар сохиһон байна. Тиинхэдэнь, таряашад зугадан тулалдаха ушартай болобо. Яахашье хүшэ хүрэхэгүй байхадаа, тосхоной хүн зон хүршэ нютагайхидһаа туһаламжа эрижэ хандаба.

Хоёр үдэрэй турша соо нэгэ тулалдаан болоо. Олониигоо алуулхадань, һармагшад һүүлэй һүүлдэ сухариһан байна. Таряашадай дунда шархатаһан хүнүүд олон.

(**«Азия и Африка сегодня»** журналһаа).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Росси: түсэбтэ табан жэл. түгэсхэхы жэл» — РСФСР-эй наймадахи зарлалай Верховно Соведэй наймадахи сесси. Республикын ажалшадай ажал хэрэгүүд тухай хөөрэһэн материалнууд.

Хоёрдохи хуудаһанда. РСФСР-эй Верховно Соведэй наймадахи сесси (түгэсхэл). «Малшадта — анхарал оролдолго» гэһэн ниитэ гаршаг доро материалнууд толилогдобо. Улаан-Үдын Железнодорожно районой һурган хүмүүжүүлэгшэдэй слёдһоо тоосоон. Нютаг нютагай һонинууд.

Гурбадахи хуудаһанда. Һурагшадта зорюулагдаһан тусхай хуудаһан.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Холын ба дүтын Баргажан нютаг» — А. Криваягай, А. Щеголевой корреспонденци. Нютаг нютагай һонинууд. Хилын саанаһаа.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00 — Дамжуулгын программа. 18.05 — Телевизионно һонин. 18.25 — «БАМ — зуун жэлэй агуу барилга» — дамжуулга.

«Орбита». 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — «Играй, мой баян». 20.00 — «Табан жэлэй түсэб болзорһоо урид дүүргэхэбди!». 20.15 — Совет дуунай концерт (үнгэтэ). 20.45 — «Морские ворота» — телевизионно уран һайханай фильм. 2-дохи сери (үнгэтэ). 21.50 — «Майя Плисецкая» телевизионно фильм-концерт түрүүшынхеэ харуулагдаха (үнгэтэ).

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 19.05 — Гүрэнэй ород драмын театрай зүжэг. 20.50 — «Морской характер» — уран һайханай фильм.

ТОБШОХОНООР

СПОРТ

САНА. Бакурианиин санын харгы дээрэ мүрысөөнүүд эхилбэ. Грузиин чемпионка Нана Багашвили эхэнэрнүүдэй дунда эрхимлээ. 25-тай спортын мастер, хоёр үхибүүнэй эхэ Тбилисиин университедтэ хүдэлхэ, һурахаһаа гадна, һорилго хэхэ сагаа олодог байна. Тэрэ 5 болон 7,5 километрэй зайда түрүү һуури эзэлээ. Грузиин физкультурын институдай студент Леван Сагоян эрэшүүлэй дунда 15, 20 километрэй урилдаанда илажа гараба.

ТРАМПЛИНҺАА САНААР ҺУРЭЛГЭ. СССР-эй арадуудай үбэлэй гурбадахи спартакиадада илагша, Бакурианиин хүүгэдэй спортын һургуулиин багша Михаил Гавва 40 метрэй трамплинһаа санаар һүрэхэдөө илалта туйлаа. Энэ һургуулиин хүмүүжэмэлнүүд 18-тай Мелвуд Бакаев, 15-тай Борис Зангиев гэгшэд тэрээнтэй ана-мана тулалдаһан байна.

Бакурианиин хүүгэдэй спортын һургуулида 200 гаран үхибүүн һурадаг юм. Эдэнэй олонхинь республикын суглуулагдамал командын нэрэ хүндые хамгаална.

90 метрэй трамплин нээлгэ мүрысөөнэй гол зүйлынь болоһон байна. Гавва 80 болон 83 метртэ һүрөө. Энэ трамплин дээрэ үндэр үрэ дүнгүүдые туйлажа болоно гээд тэрэ хэлэбэ.

ШАТАР. Спортын энэ зүйлөөр эдиршүүлэй дунда Европын түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөн Голландиин Гронинген хотодо болэжо байна. Москвагай гүрэнэй университедэй студент Александр Иванов түрүүшын гурбан наадандa яһала һайн үрэ дүн туйлаа — 2, 5 очкотой болоо. Швециин залуу шатаршан Шнайдер, англичанин Нунн, голландец Ван дер Стеррен гэгшэд мүн лэ тэды очкотой болоһон байна. Шнайдер энэ жэл Манила хотодо болоһон дэлхэйн чемпионадта хабаадаһан юм.

Дүн хамта 28 эдиршүүл мүрысөөндэ хабаадана.

ШАЙБАТАЙ ХОККЕЙ. «Известия» газетын шанда хүртэхын түлөө уласхоорондын мүрысөөндэ забһарлалга болобо. Үнгэрһэн субботодо Швециин суглуулагдамал команда Финляндиин хоккеистнүүдые 6:2 тоотойгоор шүүгээ. Энэ мүрысөөнэй наадануyд февраль, март һарануудта үргэлжэлүүлэгдэхэ.

Мүнөө манай түрүү бэрхэ хоккеистнүүд харин гүрэнүүдтэ болоһон уласхоорондын нүхэр ёһоной мүрысөөнүүдтэ хабаадахые бэлэдхэл хэжэ байна. СССР-эй чемпион «Крылья Советов» США ошохоёо мордобо. Эдэнэр Америкын хоккейнэ лигиин профессиональна командануудтай найман уулзалга хэжэ мүрысэхэ. Мүнөө түрүү һуури эзэлжэ ябаһан ЦСКА Канада ошохо. Эдэнэр Онтарио провинциин кубогто хүртэхын түлөө мүрысөөндэ хабаадаха байна.

Москвагай «Динамо», «Спартак», Горький хотын «Торпедо» Швеци ошохо юм. Динамынхид «Ахернын кубогай» түлөө, спартагайхид «Ододой мүрысөөндэ» хабаадаха. Торпедынхид «Полярна шанда» хүртэхын түлөө наадаха юм.

Залуушуулай командануудай дунда дэлхэйн түрүү һуури эзэлэлгын хоёрдохи туршалгын мүрысөөн декабриин 26-һаа январиин 7 болотор Канадын Виннипег болон Канадын, Америкын дүтэ шадар оршодог хэдэ хэдэн хотонуудта үнгэргэгдэхэ юм. Манай залуу хоккеистнүүдэй суглуулагдамал команда энэ ехэ наадандa хабаадаха. Тренернүүдынь — Ю. Морозов, И. Тузик.

(ТАСС).

«СПОРТЛОТО», «СПОРТЛОТО—2-ой» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

«Спортлотогой», «Спортлото—2-ой» декабриин 20-до үнгэргэгдэһэн 35-дахи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени согсолбо.

«Спортлото»: хэншье зургаан номер таажа шадаагүй. Табан номер таагшад — 4652 түхэриг, дүрбэн номер таaһан хүнүүд — 67 түхэриг, гурбан номер таагшад 4 түхэриг абаха байна.

«Спортлото—2»: мүн лэ нэгэшье хүн зургаан номер таагаагүй. Табан номер таагшад—5 мянган түхэриг, дүрбэн номер таaһан хүнүүд — 173 түхэриг, гурбан номер таагшад 5 түхэриг абаха.

35-дахи тиражай шүүбэриие нөөсэлгын кассанууд 1975 оной январиин 1-һээ 30 болотор түлэхэ юм.

Ээлжээтэ тираж 1974 оной декабриин 30-да үнгэргэгдэхэ.

(ТАСС).

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.